Lietuvos Nacionalinės M. Mažvydo Biblioteka

Europos LIETUVIS

Nr. 3 (2238) Londonas ir Vilnius, 1993 m. sausio 28 d. XLVII

Dienos aktualija

Padirbti pinigai pribaigs Lietuvos piniginę sistemą

Praėjusią savaitę Vilniaus parduotuvėse buvo galima prisižiūrėti kurioziškų ir tuo pačiu tragiškų atvejų, kai senutė ištiesusi 500 talonų vertės "meškiuką", išgirsdavo pardavėjos nuosprendį: "Pinigas padirbtas!" Niekas nesuskaičiuos, kiek tragedijų jau įvyko ir kiek dar įvyks, nes pinigus nusikaltėliai pradėjo gaminti masiškai ir jų beveik neįmanoma atskirti nuo tikrų.

Vilniaus savivaldybės valgykloje kasininkė iš viso atsisakė priimti 500 tl ir 200 tl vertės pinigus, nesvarbu ar jie geri, ar blogi. Ši psichozė plito ir kitose krautuvėse. Valstybė, išleidusi puspinigius, atsisakė juos priimti iš piliečių! Įdomiausia, kad jei pardavėja nusprendžia, jog pinigas netikras, jis lieka žmogui.

Kiek yra tokių klaidžiojančių netikrų meškų, policija neįsivaizduoja. Mūsų akyse vyksta gigantiškas nusikaltimas, ir visi piliečiai tampa jo aukomis. Kaip pavyko sužinoti, iš spaustuvės, spausdinančios "meškiukus", pavogta 1,5 tonos jiems skirto popieriaus. Iš tokio kiekio popieriaus galima valstybę "aprūpinti" pinigais keletą metų į priekį.

Ir apie tai visuomenė sužinojo pavėluotai.

Ar buvo galima tikėtis ko nors kito, kai Lietuvos bankas sužlugdė litų spausdinimą, o Parlamentas niekaip nenorėjo suprasti, kad poną V. Baldišių, banko valdytoją ir jo pseudokomandą reikia kuo skubiau vyti iš Lietuvos banko?

Pinigų ekspertai yra sakę, kad talonus sąlyginai saugu naudoti buvo maždaug iki pernai rudens, tačiau į tai, kaip ir į daugelį kitų protingų patarimų nei anos, nei dabartinės valdžios vyrai nematė reikalo atsižvelgti.

"Vilniaus centrinės universalinės parduotuvės" generalinė direktorė G. Pranckevičienė "Lietuvos rytui" pasakė: "Taip toliau dirbti neįmanoma. Argi normalu, kai pardavėja su kiekvienu 500 talonų banknotu, lydima jį davusio pirkėjo, turi bėgti į kitą salės galą prie ultravioletinių spindulių aparato ir tikrinti?"

Šiuo metu ši didžiausia sostinės parduotuvė turi 5 pinigų tikrinimo aparatus. Norint tokiais prietaisais aprūpinti visas 57 prekybos sekcijas, reikėtų 5700 JAV dolerių (vienas kainuoja 100 dolerių) arba apie 6 milijonus talonų.

Per vieną dieną iš apyvartos išimama po 100-200 tūkst. netikrų pinigų, iš viso tokių jau paimta 2 milijonai su viršum, o kol kas sugautas tik vienas padirbtų talonų platintojas Klaipėdoje ir nevykę padirbinėtojai Alytuje.

Jei artimiausiu metu nebus įvestas litas, mokėjimai, atsiskaitymai Lietuvos teritorijoje patirs visišką fiasko.

Rimas Užpelkis

Prof. Rolandas Pavilionis: "Mes nesistengiame sugrįžti į Europą, nes visuomet jautėmės esą joje"

Vl. Gulevičiaus (ELTA) nuotr.

Sako 81-ojo Vilniaus universiteto rektoriaus nuomonė. Lietuvos Mokslų akademijos narys korespondentas, filosofijos mokslų daktaras, profesorius Rolandas Pavilionis prieš dvejus metus, 412-aisiais Alma Mater istorijos metais didele balsų persvara išrinktas į šį postą. Palyginti nesunkiai pretendento pergalei padėjo ir tai, kad jo kandidatūrą pasiūlė ir palaikė buvęs autoritetingas rektorius, 32-jus metus šias pareigas užėmęs akademikas Jonas Kubilius, kuris sovietmečiu sėkmingai atlaikė ir tramdė rusifikacijos atakas. Pagrindinėmis Europos kalbomis laisvai kalbantis Vilniaus universiteto rektorius pernai buvo išrinktas Baltijos šalių universitetų rektorių konferencijos pirmininku. Lietuvai tapus nepriklausoma šalimi, naujajam rektoriui tenka garbė patirti vienam iš seniausių Rytų Europos universitetų skiriamą pagarbą ir susidurti su ne itin malonia Lietuvos politinio gyvenimo kasdienybe.

Apie tai ir kalbėjomės su rektoriumi Rolandu Pavilioniu.

- Baltijos jūrą supa dešimt šalių, kurios turi 52 universitetus. Tokioje draugijoje Vilniaus universitetas yra žinomas kaip turintis vienas iš seniausių akademinių tradicijų. Nors sovietiniais metais jas stengtasi gerokai paneigti, ignoruoti arba bent šiek tiek apgriauti, tačiau jos buvo išsaugotos. Tai pažymima ir Vilniaus universiteto istorijoje, kuri išspausdinta trijų tomų žymiausių Europos universitetų istorijoje. Jis žymus jau vien tuo, kad du šimtmečius ši pagrindinė Lietuvos mokykla Europoje atitiko tų laikų studijų standartus ir buvo gavusi aukščiausią statusą, kurį jai suteikė popiežius Grigalius XIII ir Lietuvos - Lenkijos karalius. Vilniaus profesūra turėjo teisę dėstyti kituose tokio paties rango universitetuose. Iš kitos pusės, nors Vilniaus universitetas buvo jėzuitų mokslo įstaiga, kurios paprastai pasižymėdavo uždarumu, tačiau jis panašių konfesinių švietimo institucijų fone išsiskyrė kaip labai atviras universitetas, jame studijavo daugelio tikėjimų, skirtingų politinių įsitikinimų žmonės. Matyt taip ir susiformavo Alma Mater tradicija - tolerancija žmonių religiniams, politiniams požiūriams ir visiškas nepakantumas susiklosčiusio moralinio kodekso pažeidėjams, nors aišku, išimtį padarė praėjusių penkiasdešimties metų istorija. Aukščiau visko buvo keliama bet kurio universiteto bendruomenės nario - studento ar profesoriaus akademinė laisvė ir pagarba mokslingumui.

Tęsdami šias tradicijas, mes gal kitaip negu kitos Lietuvos aukštosios mokyklos vykdėme savo reformas. Aišku, iš Vakarų patirties perėmėm daug ką, tačiau mechaniškai nekopijavome tiems kraštams būdingų novacijų, kurios nepritampa prie mūsų aplinkos, tradicijų, kultūros. Darydami pertvarką per pastaruosius dvejus metus, pirmiausia, atsižvelgėme į akademinės laisvės, kompetencijos principus, kartu stengėmės toleruoti žmogaus laisves, jo politinius įsitikinimus. Mes manome, kad disputas yra pagrindinis būdas aiškintis bet kurias universitete kylančias problemas.

- Manote, kad net ir sovietmečiu universitetas neprarado, neišbarstė savo mokslinio, moralinio palikimo?

- Kalbant apie sovietmetį, didžiulis nuopelnas priklauso ilgamečiui universiteto rektoriui akademikui Jonui Kubiliui. Jam daugiau nei kam kitam yra tekę patirti didžiulį ideologinį spaudimą, jau nekalbant apie provokacijas ir kitokius dalykus. Jis sugebėjo išsaugoti universitetą, vertą ankstesnių jo tradicijų, išsaugoti jo orumą. Mums labai svarbu, kad tai žino ir mūsų išeivijos mokslininkai.

- Kokios permainos įvyko universitete, kai Lietuvai vėl atsivėrė durys į Europą? Ką gero sugebėjote iš jos pasiimti ir pritaikyti sau?

- Mes niekad nesistengėme, kaip dabar madinga sakyti, grįžti į Europą, nes visuomet jautėmės esą joje. Todėl mums pavyko ne tik sustiprinti turėtus ryšius su Europos, Amerikos mokyklomis, bet ir juos išplėtėme į Skandinavijos kraštus. Pasirašytos naujos sutartys, kurių pagrindu prasidėjo studentų ir profesūros "judėjimas" į Vakarus - vien per praėjusius metus stažuotis, tobulintis išvyko virš 700 universiteto dėstytojų. Tai neįsivaizduojamai didelis skaičius, prisiminus netolimą praeitį. Mainų su kitomis aukštosiomis mokyklomis dėka į užsienį išvyko apie 400 studentų. Tai irgi labai daug, tačiau yra tik perpus tiek, negu kad mes norėtume. Ateityje sieksime, kad kiekvienais metais apie 700-800 studentų galėtų tęsti studijas svetur.

Naujos galimybės tobulinti mokymo procesą atsirado įsijungus į akademinius mainus, globojamus Europos Bendrijos. Viena tokių TEMPUS programa šiuo metu jau taikoma ekonomikos, filosofijos, komunikacijų ir fizikos fakultetuose.

Atkūrėme anksčiau uždarytą Filosofijos fakultetą su filosofijos, sociologijos ir psichologijos specialybėmis. Įkurtas komunikacijų fakultetas, jis rūpinasi šiuolaikinio lygio informacijos specialistų rengimu. Mes pirmieji Baltijos kraštuose atidarėme Šiaurės kraštų kalbų ir kultūrų - Skandinavistikos katedrą. Joje dirba tik iš tų šalių atvykę profesoriai. Danų, švedų, norvegų, kitų kalbų kursus lanko ne tik filologijos, bet ir kitų fakultetų studentai, kuriems rūpi tęsti studijas Šiaurės kraštų universitetuose. Šių kalbų pramoko ir išvažiavo mokytis jau ne viena dešimtis.

Atidarytas judaistikos centras, jį plečiame ir siekiame išugdyti iki orientalistikos tyrimų centro. Norėtume, kad jis taptų patraukliu Lietuvos žydų išeivijos vaikams, žydų inteligentijai, ketinančiai daugiau sužinoti apie Lietuvos žydų istoriją. Universitete įkūrėme visai naują instituciją - Moterų centrą, jungiantį įvairiausių fakultetų studentes ir dėstytojas. Kartu su arkivyskupu Audriu Bačkiu parengėme bendrą projektą atidaryti Religijų centrą. Tai bus akademinė pasaulietinė institucija, kuri užsiims įvairių konfesijų studijomis ir tyrimais. Visa, apie ką kalbėjau - pradžia interdisciplinarinių studijų, kai studentai šalia privalomų dalykų galės pasirinkti bet kokio mokslo kursą bet kuriame fakultete. Beje, kitais metais numatome didelę pertvarką - iš keturiolikos dabartinių fakultetų turėtų likti tik penki, šeši fakultetai.

Šiais mokslo metais pirmuosius studentus priėmė universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas. Lietuvos diplomatų ir tarptautinės ekonomikos specialistų rengimo mokyklai svarią 100 tūkstančių dolerių paramą suteikė VLIK'as, tuo padėjęs pagrindą jos veiklai. Institutas yra įtrauktas į europinių akademinių mainų programą. Tai labai svarbu, nes šių ryšių ir pagalbos iš Vakarų dėka mes dar galime šiaip taip ištverti šį sunkų laiką. Kitos Lietuvos aukštosios mokyklos yra atsidūrusios ties kritiškai sunkia finansine riba, o mes palyginti pakenčiamai laikomės.

- Ar greitai bus ta diena, kai mūsų universiteto išduoti mokslo baigimo diplomai bus pripažįstami ir kitose šalyse?

- Jie jau pripažįstami. Jokių sunkumų neturėjome su gamtos mokslų, medicinos specialistais. Tiesa, didesnių problemų kyla dėl absolventų, baigusių socialinių mokslų studijas. Bet svetur jie gana sėkmingai išlaiko specialybės testus. Rūpesčių dar turime su ekonomistais. Dabar juos rengia fakultetas, kuris buvo suformuotas, sujungus tris buvusius įvairaus profilio ekonomikos fakultetus. Bet kiekybinis pasikeitimas dar nedavė reikiamos kokybės. Suprantama, kol kas šiems specialistams nėra ir rinkos, kuriai tas fakultetas turėtų tarnauti.

- Grįžkime prie atsakingos užduoties, patikėtos universitetui Baltijos rektorių konferencijoje.

- Turime rūpintis tarpuniversitetinio bendravimo programomis. Pavyzdžiui, Baltijos jūros ir jos aplinkos išsaugojimo programoje aktyviai dalyvauja mūsų dėstytojai ir studentai, daugiausia gamtos mokslų atstovai. Ji bus išplėsta ir mes esame įpareigoti "supažindinti" Europą su Lietuva, Latvija ir Estija. Programos "Baltijos tautos" sumanymas - pristatyti Vakarams trijų Baltijos šalių istoriją, kultūrą, parodyti, kuo mes esame įdomūs

Nukelta į 2 psl.

A. Brazauskas lankėsi "Geležinio Vilko" brigadoje

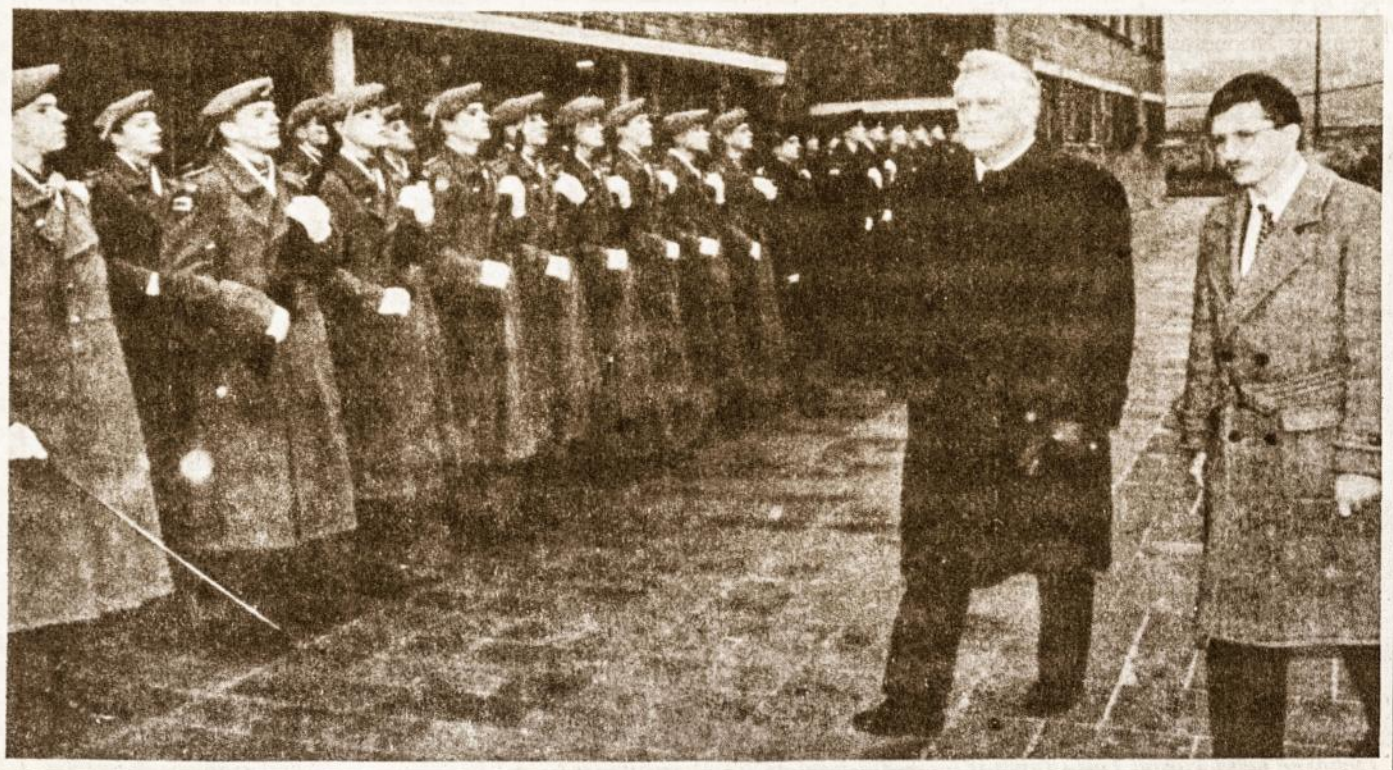

Sausio 20 dieną laikinai einantis Lietuvos Respublikos prezidento pareigas Algirdas Brazauskas ir Lietuvos Krašto apsaugos ministras Audrius Butkevičius lankėsi Lietuvos Lauko kariuomenės "Geležinio Vilko" brigadoje.

Algirdo Sabaliausko (ELTA) nuotr.

Gene Sharpas siūlo politikoje orientuotis į žmogiškąsias vertybes

Krašto apsaugos ministro A. Butkevičiaus kvietimu į Lietuvą atvyko A. Einsteino Instituto (JAV) darbuotojai prof. Gene Sharpas ir Bruse'as Jenkins'as - aktyvūs pilietinės gynybos kūrėjai. Tai ne pirmas Gene Sharpo vizitas į Lietuvą. Jo darbą pozityviai įvertino ir palaikė krašto apsaugos ministras A. Butkevičius. Į lietuvių kalbą išversta Gene Sharpo knyga "Pilietinė gynyba. Postmilitarinių ginklų sistema".

Besidomintys nesmurtinio pasipriešinimo problemomis sausio 18 d. galėjo dalyvauti Lietuvos nesmurtinio veiksmo fondo surengtame susitikime.

A. Einsteino institutas buvo įkurtas prieš dešimt metų Kembridžo universitete, Masačiūsetse, JAV. Jo paskirtis yra tirti ir moksliškai pagrįsti nesmurtinius metodus bei jų pritaikymą. Institute dirba maždaug dešimt etatinių darbuotojų, kurie tiria, kaip kiekviena šalis moraliniu, religiniu, etniniu aspektu vertina nesmurtinės kovos metodą, aiškina praeities procesus ir bando prognozuoti jų dinamiką. Vykdomos tyrimų programos, kaip naudoti pilietinę gynybą, kokia turi būti jos technika, visuomenės veiksmai. Gene Sharpas išskiria du kovos būdus: nacionalinis išsivadavimas, kova už pilietines teises ir gynimasis okupacijos atveju. Jo tyrimų tikslas, paruošti visuomenę gintis okupacijos ar vidinio perversmo atveju taikiais metodais. Institutas palaiko programą Pietų Afrikoje, kur darbuotojai renka ir analizuoja dokumentus, tiria konflikto eigą, kad rastų efektyvius metodus apsiginti ir išsilaisvinti nuo apartheido be kraujo praliejimo. Per metus institutas pateikia vyriausybei 5-10 tyrimų projektus, padeda paruošti programas tarptautiniame mokymo centre. Tyrimai remiasi sociologija ir visuomeniniais mokslais.

A. Einsteino institutas - pelno nesiekianti organizacija. Jį remia didesni fondai, privatūs asmenys, institutas negauna pinigų iš valstybės.

Profesorius Gene Sharpas, buvęs šio instituto prezidentas, yra nesmurtinės kovos ideologas. Jis ilgą laiką vadovavo Harvardo universiteto Tarptautinių reikalų nesmurtinių sankcijų programai. Susidomėjimą Baltijos šalimis Gene Sharpas paaiškino tuo, kad 1991 sausis Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje buvo praktinis jo idėjų įgyvendinimas. Šią vasarą Lietuvoje vyks pilietinės gynybos seminaras Krašto apsaugos ministerijos darbuotojams, savanoriams. Kad Lietuva naudotų nesmurtinės kovos metodą krašto gynybai, jis turi pasiteisinti. Taigi vizito tikslas - ištirti, koks mechanizmas labiausiai tiktų Lietuvos visuomenei. Jei ji pasirinks šį metodą, tai bus pozityvus pasirinkimas. "Mažų nepriklausomų tautų privilegija, kad jos gali politikoje orientuotis į žmogiškąsias vertybes". Tačiau kai kariškiai pasitraukia, pilietinė gynyba praranda savo efektyvumą. Žmonių galios taikus panaudojimas (demonstracijos, boikotai, okupantų valdžios sabotažai, nebendradarbiavimas ir t.t.) turi būti visos ginklavimosi ir apsaugos programos dalis.

Gene Sharpas išdėstė savo nuomonę dėl Irako ir Jugoslavijos konfliktų:

"Mes galime suteikti žinias, kada taiki kova bus efektyvi, kokia jos strategija, kokie kovos būdai. Šias žinias skleidžiame per knygas, laikraščius, publikacijas, rengiame seminarus, diskusijas. Žmogui duotas pasirinkimas: nesmurtinis pasipriešinimas ar prievartinis sutriuškinimas. Tačiau Irake ir Jugoslavijoje mūsų strategija neveikia, nes čia atsirado galimybė jėga atsakyti į jėgą, be to, iš anksto nebuvo galvojama, kaip sukurti veiksmų planą taikiu būdu spręsti konfliktus (tokie karai, kaip žinome, gali tęstis amžinai). Analizuojant pilietinius karus ir tarptautines intervencijas, galima daryti išvadą, kad visada yra alternatyvinis kelias be kraujo. Apie tai visiškai nebuvo galvojama Irake ir Jugoslavijoje, todėl konflikto militarizacija buvo tokia greita. Nesmurtinė kova, aišku, negali išspręsti karinio konflikto, bet ji gali priversti susimąstyti visuomenę. Tada atsiranda daugiau šansų taikai. Jugoslavijos konfliktą vis dar bandoma išspręsti tarptautinių derybų lygyje, norima išvengti Jungtinių Tautų karinių pajėgų įsikišimo."

Į klausimą, jei abi šalys turi vienodą ginkluotę, ar gali būti pritaikytas nesmurtinis konflikto sprendimas, Gene Sharpas atsakė:

"Aš neturiu patirties atsakyti į tokį klausimą. Bet manau, kad kai du stiprūs partneriai supranta, kad karas gali tęstis be galo, atsiranda galimybė susitarti taikiai. Tačiau tokį klausimą būtina kelti ir nagrinėti. " Jis pasiūlė visiems, besidomintiems šiuo klausimu, bendradarbiauti su A. Einsteino instituto tyrimų centru.

Viešnagės metu bus rengiami seminarai, paskaitos, Gene Sharpas susitiks su Krašto apsaugos ministerijos darbuotojais.

Erika Umbrasaitė

Prof. Rolandas Pavilionis: "Mes nesistengiame sugrįžti į Europą, nes visuomet jautėmės esą joje"

Atkelta iš 1 psl.

pasauliui ir kuo jam galime būti naudingi. Šiemet surengsime konferenciją, į kurią pakviesime visus 52 Baltijos universitetus. Norime, kad Europa suvoktų, jog mes sugebėsime ją praturtinti savita kultūra, tradicijomis. Kiek man teko patirti, Šiaurės universitetuose studijuoja daug kitų šalių jaunimo, kurie mokosi to krašto kalba. Taigi greta anglų, prancūzų ar vokiečių kalbų vis didesnis dėmesys skiriamas išmokti ir suprasti mažųjų Europos tautų kalbas, nes tai geras būdas pažinti jų gyvenimą, padėti išsaugoti mūsų planetos įvairumą. Ir mūsų universitete jau mokosi studentų iš kitų šalių, netgi įkūrėme Lietuvių kalbos katedrą užsieniečiams. Be senų Lietuvos gerbėjų iš Vakarų, čia mokosi du studentai iš Kinijos, keli - iš Korėjos, turėtų atvykti jaunimo iš Japonijos. Apskritai, iš Azijos kraštų gavome apie 70 pareiškimų. Noriu pabrėžti, kad lietuvių kalba domisi ne vien filologai, - yra nemaža biznio atstovų, norinčių išmokti lietuviškai. Mes išsaugojome ir Rusų kalbos katedrą, beje, turinčią labai stiprų mokslinį potencialą, kaip mokyklą, kurioje rusų kalba galės mokytis studentai vakariečiai. Tokių studentų jau yra.

- Vilniaus universitetas neretai pavadinamas "raudonuoju universitetu". Galbūt ir todėl, kad tarp LDDP narių yra universiteto profesorių, dėstytojų, ir nemaža jų išrinkta Seimo deputatais. Kiek anksčiau "Lietuvos aide" spausdino publikacijas apie KGB agentus, ir buvo galima suprasti, kad Vilniaus universitete buvo ir tebelieka nemažai dėstytojų, neišskiriant nė vadovų, kurie turėjo ryšių su šia blogos reputacijos organizacija. Ką jūs apie tai galėtumėte pasakyti, būdamas ne tik universiteto vadovas, bet ir ilgametis jo dėstytojas?

- Mes į tai žiūrime visiškai ramiai. Tai nė kiek nesugadino mūsų nusiteikimo dirbti Lietuvai ir daryti tai, ką anksčiau ne vienas darė netgi pogrindžio sąlygomis. Jau sakiau, kad mūsų universitete - politinių požiūrių įvairovė. Tarp Senato narių yra Tautininkų, Nepriklausomybės partijos atstovų, nemaža socialdemokratų, LDDP narių. Veikia studentų jaunalietuvių organizacija. Aš tuo nepaprastai džiaugiuosi, nes skirtingų pažiūrų, politinės orientacijos žmonės turi galimybę turtinti vieni kitus. Viena didžiausių mūsų vertybių, kad niekada nei Taryboje, nei Senate, nei kitose struktūrose nėra kilę konfliktų politiniu pagrindu, ir, tikiuosi, jų nebus.

O dėl visais būdais išgarsintų ryšių su KGB, tai matyt reikia visiškai nepažinti Lietuvos, nei čia pragyventų penkiasdešimties metų, kad nesuprastumėte elementaraus dalyko. Bet kuris dėstytojo išvykimas į užsienį tais metais buvo siejamas su jo ataskaita apie kelionę. Kiek man yra žinoma, galiu remtis savo ir pažįstamų patirtimi, jų turinyje atsispindėdavo vienas dalykas - ar kelionė buvo naudinga mokslui ir tai valstybei, kurią tada reprezentavai. Ataskaitas mes rašydavome Aukštojo mokslo ministerijai, o ne KGB. Ką ministerija su jomis darydavo, kam jas siųsdavo, tai jos reikalas. Kita vertus, nutuokėme, kad dvylika nuotraukų, kurias prieš važiuojant į užsienį reikėdavo pristatyti, būdavo dedamos ne į vieną ir tą patį ministerijos albumą... Bet nemanau, kad kuris nors išvykęs į užsienį būtų išdavęs Lietuvą.

Galiu tvirtinti, kad KGB-istiniai įtarinėjimai Lietuvoje neatsiliepė universiteto autoritetui Vakaruose. Jeigu būtų buvę priešingai, joks save gerbiantis Vakarų mokslininkas nebūtų turėjęs jokių ryšių su manimi ar kitais mūsų žmonėmis. Galiu paliudyti iš savo patirties, kad ilgus metus bendraudamas su iškiliomis lietuvių asmenybėmis, užsienio šalių mokslininkais, iš jų patyriau didelį pasitikėjimą, nors ir buvau sovietinės Lietuvos universiteto dėstytojas.

Rita Grumadaitė

SEPTYNIOS DIENOS

Kas bus Prezidentu?

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos laikraštyje "Tremtinys" Nr. 1 E. Simanaičio straipsnyje rašoma apie du realiausius pretendentus į Prezidento postą - A. Brazauską ir St. Lozoraitį.

"Pretendentas A. Brazauskas nuosekliai siekia "sumontuoti" vienpartinę valdžios piramidę. Ir Seime, ir Vyriausybėje neabejotinai vyrauja buvę komunistai. Belieka uždėti piramidės viršūnę - Prezidentą, kuris, pasak A. Brazausko, turįs būti jis pats, laimėjusios rinkimus partijos lyderis. Toks monolitinis valdžios vieningumas ir priklausymas vienos partijos valiai esą būtų visos tautos vienijimo ir visuomenės nuomonės stabilumo garantas". Tokią poziciją straipsnio autorius vertina tik kaip sovietų valdžios recidyvo siekimą ir kviečia rimtai susirūpinti Prezidento rinkimais. Dėl St. Lozoraičio pažymima, kad jis Lietuvos žmonėms mažiau žinomas. "Šis pretendentas kaip politikas išaugo Vakarų klasikinės demokratijos sąlygomis. Jis neturi neigiamų mus visus varginančių sovietmečio apnašų, yra visiškai kitokios politinės kultūros valstybės veikėjas". Lietuva jau dabar galėtų pasidžiaugti prasidėjusia politinių jėgų konsolidacija apie St. Lozoraitį. Jį palaiko visi centristai ir dešinieji. Pats St. Lozoraitis "nelinkęs palaikyti vieną kurią politinę partiją. Jo tikslas - vengti konfrontacijos, priimti Lietuvą tokią, kokia ji yra... Šiuo sumaišatingu laikotarpiu Lietuvai ypač svarbu turėti lyderį, pakilusį virš siaurų partinių interesų.

Remigijus Vilkaitis - savaitės topas

Esantis tarp kandidatų į pretendentus Prezidento postui užimti aktorius Remigijus Vilkaitis daug kam Lietuvoje kelia šypsnį. Tokiu rimtu ir atsakingu Lietuvai momentu gal ir ne pro šalį tiek humoro - o gal iš tiesų, turėdami tokį prezidentą, juoksimės, kaip ir R. Vilkaičio vedamoje populiarioje pramoginėje TV laidoje. Savaitraštis "Mažoji Lietuva" 1993 Nr. 1 pažymi, kad po R. Vilkaičio užregistravimo "net televizija ir laikraščiai praėjusią savaitę šiam kandidatui skyrė kur kas daugiau dėmesio, nei kitiems - kurių šansai galbūt daug patikimesni.

Remigijaus Vilkaičio atsiradimas tarp kandidatų į Lietuvos Respublikos prezidentus tam tikra prasme, matyt, išreiškia dalies visuomenės požiūrį į politiką apskritai ir Lietuvos politikus konkrečiai. Kuris akivaizdžiai nėra itin palankus". Vis dėlto pasijuokti mėgstančiai Lietuvai laikraštis pranašauja rimtesnę įvykių eigą ir neteikia jokių vilčių, pavadinkim - "antrojo plano", kandidatams.

Naujas puslapis aviacijos istorijoje

"Pirmadienis" 1993 Nr. 2 informuoja apie naują puslapį Lietuvos aviacijos istorijoje.

"Vasario 3 d. iš Kauno (Karmėlavos) aerouosto pradedami reguliarūs aviareisai maršrutu Kaunas-Budapeštas-Kaunas. Tai pirmasis aviakompanijos "Lietuva" reisas. Jis gerokai palengvins susisiekimą su Pietų Europa per Budapeštą į Atėnus, Romą ir t. t. Reiškiama viltis, kad šis maršrutas bus pakankamai populiarus ir netolimoje ateityje aviakompanijos "Lietuva" reisų geografija smarkiai plėsis. Numatomi reisai į Prahą, Stokholmą, Vokietiją, Suomiją. "Tai sudarys tikrai sveiką konkurenciją visiems mums žinomai aviakompanijai LAL (Lietuvos avialinijos)" - rašoma laikraštyje.

Artėjant Popiežiaus vizitui

Lietuvos katalikų laikraštis "XXI amžius" 01 15 informuoja apie konferenciją, skirtą popiežiaus apsilankymui Lietuvoje, įvykusią sausio 7 d. Vilniuje.

"Numatoma, kad Šv. Tėvas Lietuvoje lankysis rugsėjo 6-8 d. Jis pabuvos Vilniuje, Šiluvoje, Kryžių kalne. Iškilmingos šv. Mišios bus aukojamos Vilniuje, Vingio parke. Šv. Tėvas dabar intensyviai mokosi lietuvių kalbos. Atskiros pamaldos lenkų kalba nebus laikomos, nes šv. Tėvo viešnagė trumpa. Taip pat pažymima, kad svečių iš užsienio kviečiama nedaug, nes nėra sąlygų juos priimti. Buvo išreikštas apgailestavimas, kad šv. Tėvui teks apsistoti kiek kuklesnėje aplinkoje, nei buvo tikėtasis anksčiau. Arkivyskupijos rūmai negalės priimti garbingojo svečio "dėl objektyvių priežasčių". Šv. Tėvo lauks kuklūs nunciatūros namai.

Kapitalistas duoneliauja

"Litas" 1993 Nr. 3 spausdina interviu su "Lietūkio" viceprezidentu, Lietuvos verslininkų Sąjungos, Nuosavybės saugos fondo tarybos pirmininku, Kapitalistų klubo prezidentu Arvydu Stašaičiu.

Paklaustas apie savo specialiąją programą išvesti Lietuvai iš ekonominės krizės, A. Stašaitis paaiškino: "Kiekvienas Lietuvos žmogus turi man sumokėti po vieną dolerį. Nesvarbu kaip - visuomenė gali pareikalauti valdžios, kad ji tą sumą išskirtų iš surinktų mokesčių, arba kiekvienas tegu atneša tą dolerį asmeniškai ar atsiunčia paštu". Kas toliau bus - tai jau A. Stašaičio nedidelė paslaptis, kurią jis atskleis, kai jo programa bus pradėta įgyvendinti. Į klausimą, ar nesiruošia tapti Lietuvos prezidentu, A. Stašaitis atsakė, kad negali sau leisti tokios kvailystės. "Aš negalėčiau "melžti" visuomenės... galiu būti naudingiausias tik būdamas verslininku". Laikraštyje šis interviu pavadintas - "Prašo dolerio. Bet ne sau".

V. Dimas

Fotofaktai

Stasys Lozoraitis susitiko su "Lietuvos ryto" žurnalistais

Sausio 20 d. baigėsi parašų rinkimo kampanija už kandidatus į prezidentus. Pirmasis 20 tūkst. reikalingų parašų pristatė LDDP lyderis laikinai einantis Prezidento pareigas Algirdas Brazauskas. Netrukus juo pasekė ir nepriklausomas kandidatas, Lietuvos ambasadorius JAV Stasys Lozoraitis.

Aktorius Remigijus Vilkaitis, Respublikonų partijos lyderis Kazys Petraitis ir buvęs Valstybės kontrolierius Kazimieras Uoka savo kandidatūras atsiėmė, atrodo, panašiai ruošiasi pasielgti ir prof. Kazimieras Antanavičius.

Stasys Lozoraitis sausio 20 d. atvyko į didžiausio šalies dienraščio "Lietuvos rytas" (137 tūkst. egz.) redakciją, kur pusantros valandos kalbėjosi su jos redaktoriais. Buvo paliestos aktualios ekonomikos, finansų, nusikalstamumo, Lietuvos ateities problemos.

Prieš prasidedant rinkiminei kampanijai ponas Stasys Lozoraitis dar susitiko ir su "Respublikos" redaktoriais bei rašytojais Rašytojų sąjungoje.

ELR

***V. Ščiavinsko nuotraukoje:* Ponas Stasys Lozoraitis kalbasi su "Lietuvos ryto" redaktoriumi Gedvydu Vainausku.**

Diplomatinis gyvenimas

Latvijos įgaliotasis ambasadorius Lietuvoje Albertas Sarkanis įteikė skiriamuosius raštus Algirdui Brazauskui

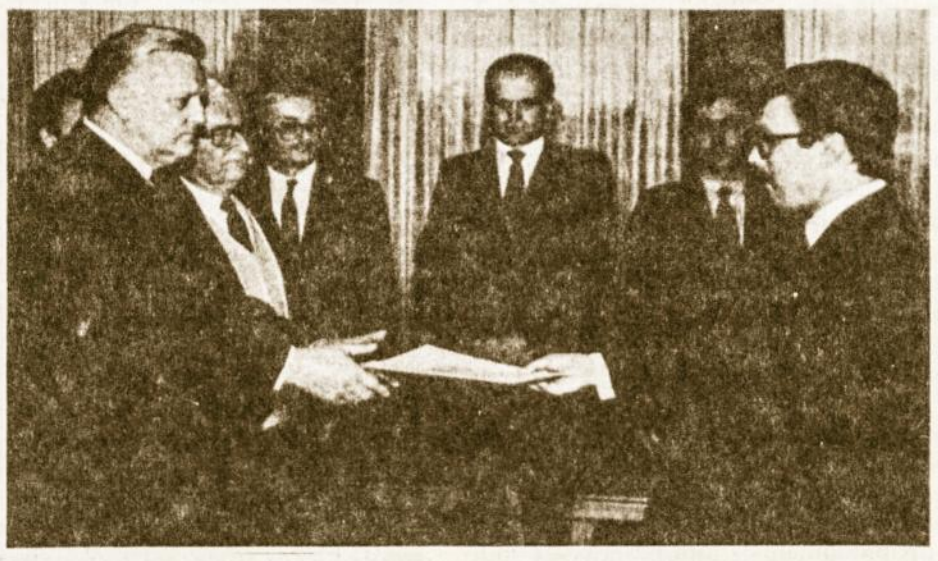

Sausio 20 dieną laikinai einančiam Lietuvos Respublikos prezidento pareigas Algirdui Brazauskui skiriamuosius raštus įteikė Latvijos Respublikos įgaliotasis ambasadorius Lietuvoje Albertas Sarkanis.

Jis pasakė, kad didžiuojasi tuo, jog buvo pirmasis laikinasis patikėtinis Lietuvoje ir dvejus su puse metų kartu su lietuvių tauta išgyveno daug gražių ir sunkių jos gyvenimo momentų. Tapęs įgaliotuoju Latvijos Respublikos ambasadoriumi Lietuvoje, jis rūpinasi geru abiejų valstybių bendradarbiavimu.

A. Brazauskas, kuriam pirmą kartą skiriamuosius raštus įteikė užsienio valstybės ambasadorius, pasakė, jog Latvijos Respublikos ambasadoriumi Lietuvoje tapo žmogus, nuo pat Nepriklausomybės atkūrimo pradžios dirbęs diplomatinį darbą Lietuvoje.

Dabar savo ambasadorių Latvijoje turi skirti ir Lietuva, pasakė A. Brazauskas.

Algirdo Sabaliausko (ELTA) nuotr.

Mažesnės už žolę Lietuvos moterys

Šeštą ryto pabalusios, pajuodusiais paaikiais jos skuba į fabrikus, per pietus tenkinasi arbata. Telefonu su vaikais sprendžia matematikos uždavinius. Vakare kibiruose šildosi vandens ir dažnai su baime laukia nusigėrusio mušeikos ar tiesiog susinervinusio vyro. Daugeliui, kartu ėjusioms į mitingus, šąlusioms prie Parlamento barikadų, stovėjusioms prie televizijos bokšto tenka tik tiek.

Seimo narė Sigita Burbienė (LDDP) neseniai grįžo iš Lietuvos moterų asociacijos steigiamosios konferencijos. Kaip ji pati jaučianti, ar Lietuvoje vyrai ir moterys turi lygias teises?

S. Burbienė mano, kad formaliai Lietuvoje nėra jokių įstatymų ir draudimų, kurie teigtų, jog moterys neturi lygių teisių su vyrais. Tačiau gyvenime yra kitų, rodos, su teisėmis ir valdymu nesusijusių dalykų. Pirmiausia skirtinga vyrų ir moterų demografinė padėtis. Pagal statistikos duomenis nuo trisdešimties metų amžiaus Lietuvoje moterų yra daugiau negu vyrų. Taigi atsiranda šeimos kūrimo problemų, nes daug vyrų miršta jaunų, jų nenatūralių mirčių skaičius kelis kartus didesnis už moterų. Tarkim, kad tai pačių vyrų problema, bet juk tai ir moterų, likusių našlėmis problema. Antroji bėda, kad moterys Lietuvoje sunkiai ir labai daug dirba. Jos sudaro daugiau negu pusę visų dirbančiųjų. Tačiau dabar ekonomikos kataklizmų metu nedarbas pirmiausia gresia moterims. Metų pradžioje buvo užregistruota beveik trylika tūkstančių. Iš tiesų bedarbių daugiau, nes kai kurios įmonės dirba tik tris dienas, dalis darbuotojų moterų bedarbių priverstos išeiti neapmokamų atostogų.

- Gražiai pašmaikštavo "Panoramos" žurnalistės, švenčių dienomis vienos vedusios šią žinių laidą. Jos sakė, kad taip jų kolegos vyrai joms suteikia lygias teises. Tačiau kaip rašė "Respublika", dėl vadovaujančios vietos vyrai net susipešę.

- Ryškiausias vyrų ir moterų nelygiateisiškumo šia prasme pavyzdys yra švietimo sistema: čia daugiausia dirba moterys, (apie 86 procentų), tuo tarpu mokyklų direktorių jų yra tik apie trisdešimt procentų. Taigi vadovaujančius postus, ir ne vien tik šioje srityje, dažniausiai užima vyrai.

Kalta ne vien vyraujanti nuomonė, kad vyrai geriau dirba, bet ir visų moterų noras ir galimybės užimti šias pareigas. Buitis, kurios vyrai gali nepaisyti, joms atima marias laiko. Ypač dabar, kai užsidaro buitinių paslaugų įmonės, tokios brangios skalbimo paslaugos, kai nėra šilto vandens, kai neturi už ką pirkti skalbimo mašinos ar šaldytuvo. Ant jų pečių ir vaikų auklėjimas, kai auga mokestis už lopšelį ir darželį, kai jie uždaromi dėl lėšų stokos, ypač kaimietės. Jos negali leisti vaikų į ikimokyklines įstaigas, nes jos uždaromos. Dažnai tai motyvuojama Europos pavyzdžiu, nors joje daug vaikų eina į darželius. Suprantama, kad dėl mano minėtų ir kitų priežasčių Lietuvoje mažėja gimstamumas, santuokų skaičius. Ekonominės problemos tarė savo žodį. Aktualesnis tapo netgi abortų klausimas. Pernai Lietuvoje gimė daugiau kaip 50 tūkstančių kūdikių, nepaskaičiuota kiek moterų dėl kenksmingų sąlygų ir ligų negali turėti vaikų, o legalių abortų padaryta net apie 25 tūkstančius. Naujajame Šeimos kodekso projekte užfiksuota, kad abortus reikia uždrausti, paliekant jų galimybę tik keliais atvejais. Lietuvą iš Europos ir Amerikos jau pasiekė judėjimas, pasisakantis prieš abortus. Tačiau jis čia atėjo jau iškreipta forma, bandant šią problemą taip pat spręsti draudimu. O juk Europa tik ragina nedaryti abortų, pasisako už natūralų šeimos planavimą ir paramą daugiavaikėms šeimoms.

Gal šio darbo imsis įsikūrusi organizacija "Už negimusią gyvybę", kuriai vadovauja gydytoja B. Obelenienė. Apie šiuos rūpesčius ji kalbėjo Moterų asociacijos konferencijoje. Persakysiu jos pora minčių šia proga išleistame leidinėlyje "Sekmadienis": "Tauta - moters atradimas, valstybė - vyro. Moters nėra ten, kur žmogus prisiėmė sau galią dalinti vaikams moters likimus. Daug kur nebėra moters. Ir nuo vyro vienvaldystės darosi ne tik šalta, bet ir kraupu. Todėl, kad kiekvienas išgama mano turįs teisę pastverti moterį it daiktą, nutempti į tarpuvartę, išniekinti ir palikti... Sueitis tarp vyro ir moters, visada buvusi tik priemonė vienam tikslui - gyvybei užmegzti, pavirto Žmogaus gyvenimo tikslu, o pati gyvybė, kaip nereikalinga, išmetama. Nuo 1953 m. (tada Lietuvoje legalizuoti abortai) Lietuvos šiukšlynuose dingo daugiau nei 2 milijonai gyvybių. Tie, kurie gimsta, dažiausiai pradėti atsitiktinai, sakytum grūdai berti aklo sėjėjo: kairėn, dešinėn, vienas pakliuvo dirvon, kitas - pakelėn, trečias - į dilgėlyną. Moteris pamiršo savo natūralų ritmą, kuris yra dar vienas įrodymas, kad ji neatsiejama nuo Gamtos, nuo gyvybės." Tai prasmingi žodžiai. Tačiau, jeigu abortų problemą paliksime ne tokioms kultūringoms organizacijoms ir specialistams, o vyrams ar močiutėms, bus pasirinkta paprasčiausia išeitis - uždrausti. Todėl manau, kad šį uždavinį moterys turėtų spręsti pačios, tai jų teisės, nes jos neatsiejamos nuo pasirinkimo.

- Tai kodėl moterys tyli iki šiol?

- Manau todėl, kad visos problemos, net pačios moteriškiausios, įvelkamos į politikos rūbą. Štai krikščionys demokratai savo programoje užrašę, kad kovos su abortais. Sakykim, moterys pasipriešins. Kažkokia grupė (ne tos, kurios laksto iš vieno mitingo į kitą) surengs piketą ir tuoj bus apšauktos raudonosiomis. Be to, girdėjau svarstant, kad taip nieko nepadarysi, nes žmonių balso valdžios viršūnės negirdi. Tačiau jeigu abortų problema iškiltų ypač griežtai, manau, reikėtų organizuoti bent jau apklausą šia tema. Gali atsitikti taip kaip Lenkijoje, kur moterys turi kreiptis į užsienio gydytojus, nors įstatymo, draudžiančio abortus, ir nėra. Beje, pagal Popiežiaus bulę - draudžiama naudoti ir kontraceptines priemones. Tai būtų kitas žingsnis po abortų uždraudimo. Taip, tai gražiai skamba, bet realiame gyvenime?

- Manau, ne ką galės moterims padėti Seimas ir Vyriausybė, kai vienur ir kitur - vyrai, o moterys apie savo problemas pasišneka tik tarpusavyje. Ką Jūs kaip Seimo narė šiandieną manote apie mūsų moterų teises ir vaidmenį politikoje?

- Seime iš viso dirba devynios moterys deputatės, trys iš jų LDDP frakcijoje. Tuo tarpu LDDP bent pusę narių sudaro moterys. Apskritai, moteriai sunku dalyvauti politinėje veikloje.

- Ar norėtumėte būti tik namų šeimininke?

- Ne. Anksčiau dirbau Statistikos departamente, moteriškame kolektyve ir pažįstu ne taip jau mažai buvusių kolegių ir draugių, kurios vis tik nori dirbti, bet ne tiek daug. Pavyzdžiui, kaip kitose šalyse, pagal slenkantį grafiką ar pusę darbo dienos. Likusį laiką skirti ne tik namams, bet ir pačiai sau. Šiuo metu pasklidęs šūkis "Moterys atgal į šeimą" dažnai laikomas visų problemų sprendimu. Moteris, kuri įsivaizduoja buvimą namuose ir yra tik namams, neturi savo laisvalaikio, hobi, nėra laisvesnė už tą, kuri turi darbą, ir jokiu būdu taip nenorėčiau gyventi.

- Kiekvienos mūsų moters svajonė - turėti savo kambarį.

- Gyvename trise trijų kambarių bute. Esu išsiskyrusi. Šešiolikmetė dukra man daug padeda ir pritarė, kai nutariau balotiruotis. Sūnus tvirtina, kad politika - ne moterų reikalas. Vis tik randam laiko apie daug ką pakalbėti vakarais.

Danutė Šiaudinytė

"Hell in ice" - dar vienas Sibiro dienoraštis

Knygos faksimilė

Sausio 14 dieną inžinierius iš Niujorko Vytautas Alksninis Kultūros ir švietimo ministro pavaduotojui Dariui Kuoliui įteikė 2000 egz. knygos "Hell in ice" - jo giminaitės Onos Alksninytės-Garbštienės, diplomuotos mokytojos, ilgai vargusios Sibiro tremtyje, dienoraštį. Knygą savo lėšomis anglų kalba išleido broliai Algirdas ir Vytautas Alksniniai bei jų pusbrolis Kęstutis Alksninis-Kay Andrus, spausdino "Etnos" leidykla, autorę pristato Kay Andrus žmonos Marijos vyras, žinomas JAV istorikas, profesorius Alfredas Erichas Sennas.

Knyga skiriama lietuviams, kurie atkakliai kentėjo, tikėdami, kad ateis diena, kai jie vėl bus laisvi.

"Šio dienoraščio autorė priklausė tai grupei žmonių, kurių tūkstančius iš Latvijos, Lietuvos ir Estijos sovietų valdžia 1941 m. per vieną birželio naktį pakrovė į gyvulinius vagonus ir išsiuntė į Sibiro tundrą", - rašo prof. A. E. Sennas.

Pasak jo, "toks dienoraštis priartina mus prie klaikaus tų žmonių iškęsto patyrimo, daugiau, negu galėtų bet koks istorikas - panašiai kaip Anne Frank dienoraštis liudijo apie Europos žydų kančias Antrojo pasaulinio karo metais".

Autorės Onutės Garbštienės paskutinis noras buvo grįžti į Lietuvą.

1957 metais, po 16 metų Sibire ji pasiekė šį tikslą. Autorei su vaikais buvo leista grįžti. Tačiau nebuvo išduoti jokie oficialūs dokumentai. Jie negalėjo prisiregistruoti, negalėjo dirbti, lankyti mokyklos ar nuomoti butą. Su draugų ir giminių pagalba jų gyvenimo sąlygos šiek tiek pagerėjo. Vaikai galėjo lankyti mokyklą, ji - dirbti. Iki 1973 m. jie gyveno išsiblaškę skirtingose šeimose.

Duktė Dalia baigė medicinos institutą. Ištekėjo, ir gyvena su vyru ir sūnumi Kaune.

Sūnus Arvydas baigė Kauno Politechnikos institutą.

Ona Alksninytė-Garbštienė, nors ir diplomuota mokytoja, negalėjo dirbti mėgstamo darbo. Kaip buvusi tremtinė, ji dirbo tik juodą darbą: sanitare ligoninėje ir kirto mišką, o 1978 m. išėjo į pensiją. Paskutiniais gyvenimo metais jos džiaugsmas buvo anūkas Petriukas. Autorė mirė 1986 m.

Kaip paminėta knygoje, jos vyras mirė 1944 m. ir palaidotas Muchtijos kapinėse Sibire. Vėliau kapai suardyti ir užstatyti.

Deportuotieji labai padėdavo vieni kitiems, kartu švęsdavo šventes. 1943 m. vasario 16 dienos įrašas skelbia: "Švęsdami 16-ąją mes sveikinome viens kitą stipriai apsikabindami. Ji man padovanojo neluptą virtą bulvę, o aš jai svogūną". Autorė pergyveno dėl galimo nutautėjimo, dėl vaikų mokslo, religijos.

Karui pasibaigus lietuviai galvojo, kad bus galima grįžti į namus. Bet Stalino taisyklės buvo antihumaniškos. 1948 m. deportacijos akivaizdžiai pribloškė autorę, įrašai dienoraštyje tapo retesni, neteko dalies savo vitališkumo. Ji staiga ėmė baimintis, kad nepaaiškėtų, ką ji daro.

Iš kitos pusės, po 1948 ir 1949 m. deportacijų Sibiro lietuviai dvasiškai sustiprėjo - jų buvo daugiau, jie galėjo vieni kitiems padėti. Jie bijojo netgi mažiau, negu tie, kurie liko namie.

Po Stalino mirties atsirado svajonė sugrįžti, bet procesas buvo sunkus. Baigiamuose puslapiuose atsiranda nauja viltinga atmosfera. "Šiandien aš tiek kupina džiaugsmo, kad negaliu net aprašyti. Gavau laišką iš už jūrų iš brolio Vacio. Aš tokia laiminga, kad po tiek metų jis mane surado. Man nieko iš jo nereikia, tik laiškų" (1956 m. birželio 20-oji).

Netgi kai išlikę deportuotieji galėjo grįžti į Lietuvą po 1956 metų, jie buvo antrarūšiai gyventojai. Grįžę, jie turėjo pasižadėti tylėti.

Simboliška, kad šis Sibiro tremties dokumentas išleistas jau nepriklausomoje Lietuvoje.

Alksniniai, plati ir graži giminė, kurių vieni atrado Ameriką po Pirmojo pasaulinio, o kiti buvo priversti atrasti po Antrojo pasaulinio karo, visą laiką išliko tikrais Lietuvos patriotais, dalyvavo PLB ir kitų lietuviškų organizacijų veikloje, rėmė ir remia lietuviškas organizacijas ir pačią Lietuvą pinigais ir asmeniniu dalyvavimu projektuose.

Vytautą Alksninį kasmet po keletą kartų gali pamatyti Lietuvoje. Lietuvos reikalais užsidegęs ir buvęs marinerių majoras, Virdžinijos fermeris, jau Amerikoje gimęs Kęstutis Alksninis-Kay Andrus, įsteigęs savo vardo stipendiją stažuotėms Visconsino universitete, kuriomis jau pasinaudojo šeši Lietuvos istorikai ir žurnalistai, taip pat keli žemės ūkio specialistai. "Mano tėvas būtų manimi patenkintas", - sako 72 metų fermeris Kay Andrus, apžvelgdamas savo lietuvišką veiklą.

EL. R.

Vytautas Alksninis įteikia knygą viceministrui D. Kuoliui.

A. Žižiūno nuotr.

Fotoreportažas

Uraganas Lietuvoje:

6 žmonės žuvo, ūkiui padaryti milijardiniai nuostoliai

Sausio 14 d. per Lietuvą nuūžęs uraganas, kaip jau rašėme, didžiausia tragedija virto Klaipėdos rajono Šnaukštų kaimelio, esančio netoli Gargždų, Martinkų šeimai. Nuvirtusi namo siena mirtinai sužalojo 30 metų Gražiną Martinkienę ir du jos sūnelius.

Lietus per ilgą laiką išplovė plytas jungiantį betoną. Šiame name su įlinkusiomis, per pusę besiskiriančiomis lubomis kasdien gulėsi ir kėlėsi 16 žmonių, iš kurių 12 - vaikai. Septynias atžalas augino viename namo gale gyvenanti Martinkų šeima, penkias - kitame gale įsikūrę Šukiai. Keturi likę gyvi Martinkų vaikai - ligoninėje.

Jurbarko rajone, Gausantiškių kaime, po nugriuvusiu ūkio pastatu žuvo B. Mickus.

Akmenės rajone, Žibikų kaime, vėjas nupūtė plytinį kaminą. Krentančios plytos sunkiai į galvą sužalojo J. Virbanskį. Jis, vežamas į ligoninę, mirė.

19 val. Joniškio rajone, Kriukų kaime, vėjas nugriovė bažnyčios bokštą. Jis per stogą įkrito į bažnyčios vidų. Žmonės nenukentėjo, tačiau apgriautas altorius, sugadinti įvairūs daiktai. Tame pačiame kaime vėjas sugriovė 1 tūkst. tonų talpos bokštinį grūdų sandėlį, sudaužė šiferio stogą. Nuostolis apie 10 mln. talonų.

Radviliškyje taip pat vos nežuvo žmogus. Geležinkelio stoties centralizuotos valdymo sistemos pastate Pranas Jankūnas mėgino kartono lapu užtaisyti uragano išdaužtus langus, tačiau netikėtas vėjo gūsis nubloškė darbininką iš antro aukšto ir dar apie 10 metrų vilko žeme. Sulaužyti 4 šonkauliai, sutrenktas stuburas, tačiau pavojus gyvybei negresia.

Krašto apsaugos ministerijos duomenimis, daugiausia žmonių sužalota Jonavos, Kėdainių, Kaišiadorių rajonuose. Panevėžio rajone žuvo Juozas Deksnys.

Gamtos stichija neaplenkė ir sostinės gyventojų.

Septyniasdešimtmetę močiutę įsukęs vėjas bloškė į balą. Lūžo žastikaulis.

Trylikametis Fabijoniškių gyventojas Vitalijus, siaučiant uraganui, buvo su tėvu garaže. Norėjęs stipriau uždaryti vėjo plėšiamas geležines duris. Jos ir nukirto Vitalijui kairės rankos mažąjį pirštelį. Mikrochirurgas Gediminas Rauba per pustrečios valandos padarė mikrochirurginę operaciją - prisiuvo pirštą.

Traumatologijos pukte užregistruotos penkiasdešimt trijų piliečių, patyrusių traumas per visą parą, kai siautė uraganas, pavardės.

Lietuvos vidaus reikalų ministerijos duomenimis, sausio 14 dieną dėl nutrūkusio elektros energijos tiekimo nedirbo apie 1370 elektros pastočių ir 24 telefonų stotys. Skuodo, Molėtų, Kupiškio, Plungės, Panevėžio ir Šilutės rajonuose apgadinta 40-70 procentų visų elektros tinklų. Nugriauti 8 svarbūs objektai. Uragano metu stipriau nukentėjo 11 automobilių.

Agentūra BNS pranešė, kad dėl ketvirtadienį praūžusio uraganinio vėjo Mažeikių naftos perdirbimo įmonė dirbo tik puse pajėgumų - iš Bugenių geležinkelio stoties, sugedus vaĭdymui, neįmanoma buvo išvežti naftos produktų.

Aukų bei sužeistųjų nebuvo bene daugiausia materialinių nuostolių iš visų Lietuvos miestų patyrusioje Palangoje. Didžiausia žala padaryta pajūrio paplūdimiams - jūra pasiglemžė milijonus kubinių metrų smėlio ir, norint jį atvežti iš kitur, reikėtų milžiniškų išlaidų. Vargu ar kas nors duos tiek pinigų, vienintelė viltis, kad jūra pati grąžins nors dalį auksinių smilčių. Neskaičiuojant jūron nuslinkusio smėlio ir nuniokotų kopų, į Palangą uraganas atnešė 300 milijonų talonų nuostolį. 200 milijonų talonų įvertinta jūros tiltui padaryta žala.

EL. R.

Po uragano...

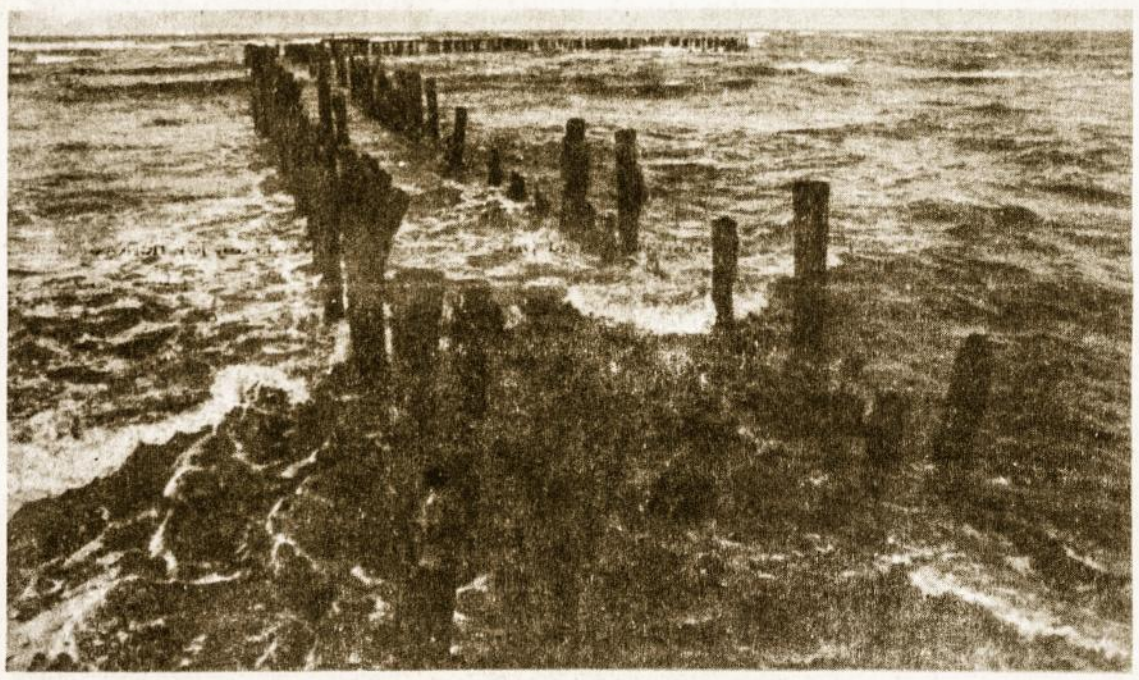

Palangoje tilto nebėra.

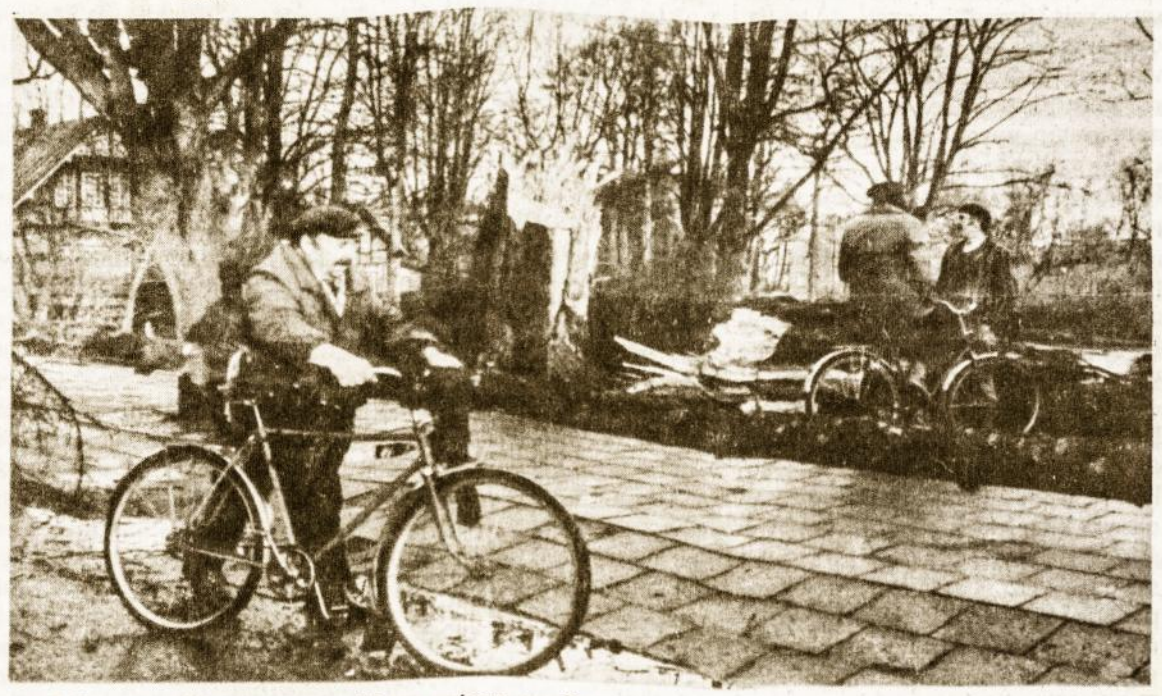

J. Basanavičiaus gatvės vidury griuvo medis.

Sugriauti pastatai.

Pauliaus Lileikio nuotraukos

Naujos knygos

Algimantas Garliauskas - ***Inteligentija 1940-1941 metais.*** *1991, 178 p.*

Istorijos mokslų kandidato A. Garliausko knygoje atskleidžiami Lietuvos inteligentijos istorinio kelio pagrindiniai bruožai, nušviečiamas jos tragiškas likimas 1940-1941 metais ir vėlesniais dešimtmečiais. Pasiremiant archyvine medžiaga aptariamos stalininio okupacinio režimo užmačios likviduoti Lietuvos šviesuomenę. Autorius knygos pratarmėje rašo: "nušviečiant ir vertinant tą audringą ir daugeliu atžvilgiu tragišką laikotarpį, dviejų spalvų - baltos ir juodos - nepakanka. Turime žvelgti į istoriją plačiau ir giliau, nors mūsų protus ir labai slėgtų ilgus dešimtmečius mums skiepytas schematizmas ar kitoks ideologinis tamsuoliškumas". Knygos gale pateikiama Respublikos mokytojų ir kitų švietimo tarnautojų, kuriuos bolševikai 1941 m. birželio mėnesį suėmė ir ištrėmė į Sibirą, sąrašai.

LITUANUS. Lithuanian quarterly journal of arts and sciences. *No. 4. Chicago, 1992.*

Tai keturiskart per metus išeinantis Čikagos lietuvių žurnalas. Jis pristato ir nagrinėja mokslo ir meno klausimus susijusius su Baltijos valstybėmis, ypač Lietuva. Žurnalas iliustruotas fotonuotraukomis, gale pateikiamas praeitais metais užsienyje išleistų knygų bei periodinėje spaudoje publikuotų straipsnių sąrašas.

Stasys Kuzminskas - ***Atsiminimai ir svarstymai.*** *1992. 172 p.*

Daktaras Stasys Kuzminskas plačiai reiškėsi prieškario Lietuvos politiniame ir visuomeniniame gyvenime. Karo metu dirbo Berlyne Lietuvos pasiuntinybėje, vėliau pasitraukęs į D. Britaniją. Ten vadovavo D. Britanijos Lietuvių Sąjungai, būdavo renkamas Suvažiavimų pirmininku. Vienas iš Lietuvos Rezistencinės Sąjungos pagrindinių steigėjų, ir jos vyr. komiteto pirmininkas. Vienas žurnalo "Santarvė" organizatorius, ir nuolatinis "Europos lietuvio" bendradarbis. Paskutiniaisiais metais pratino skaitytojus prie minties, kad Rytprūsiai turėtų priklausyti Lietuvai. Tarp Britanijos lietuvių suorganizavo Mažosios Lietuvos lietuvių sambūrį, kuris ir toliau galėtų palaikyti lietuviškų giminių apgyventų žemių ir jų kultūros klausimą.

Ši atsiminimų ir apmąstymų knygelė nėra labai didelės apimties, bet jaudina vaizdelių gyvumu, autoriaus nuoširdumu. Besidominančius politika turėtų sudominti kritiška visų trijų nepriklausomos Lietuvos režimų studija. Į knygą taip pat įtraukta ir pora beletristinių kūrinėlių.

Laiškai redaktoriui

"E. L." 40 numeryje išspausdintas trumpas straipsnelis "Lietuva iš toli ir iš arti". Mano, Lietuvos laukų bernelio, mintys apie Lietuvą yra štai kokios: jau tokios Nepriklausomos Lietuvos "smetonuotos" niekada nebus. Tik atsiminkim, kaip išnyko Prūsų, Lotynų valstybės, o gal daug ir kitų, kurių jau nė mokslininkas nežino, tai dabar aiškiai matos, kad ant išnykimo ribos yra ir tos trys Pabaltijos valstybės. Nebent jeigu kiltų karas tarp Amerikos ir Rusijos. O kad jį laimėtų Amerika, vistiek Lietuva iš "numirusių" neprisikeltų. Kas buvo, pražuvo. O kaip stiprūs mokslininkų protai sako, kad ši planeta, mūsų žemė, susidurs su kita planeta ir sutrupės į mažiausius šmotelius. Na, šituo tai galima patikėti. Sakau, gal to sulauks ir koks užsilikęs lietuvis. O dabar Lietuva arčiausia tiems lietuviams, kurie gyvena Vokietijoj, mums Anglijoje ji irgi ne per toli, toliausia tai tiems, kurie gyvena Sibire ir Australijoje. Sakau, palikime tuos kraštus, kuriuose gyvename ir visi į Tėvynę Lietuvą. Na, taip ir būtų, jeigu Lietuva būtų tikrai laisva, nepriklausoma valstybė. O dabar vargas man berneliui svetimoj šalelėj. Tėvynės ilgesys kankina daugelį iš mūsų.

Skaitytojas netoli nuo Lietuvos

Antanas Pačkauskas
Anglija

P.S. O kas iškėlė tokią mintį "EL" spausdinti Vilniuje, tai nelabai gerai padarė. Dabar jis mus čia Anglijoj pasiekia tik pora dienų vėliau, tai dar neblogai. Skaitytojai laimingi, kad mūsų "Lietuvis" nenumirė. O skaitytojai Australijoje gal jį gaus greičiau negu kad iš Anglijos. "Europos lietuvi", nenumirk! Lankyk mus, tu mūsų labai laukiamas.

A. P.

Krikščionių vaikų fondas Lietuvai

Krikščionių vaikų fondo direktorius Dr. Paulius McCleary's gruodžio 23 d. paskelbė, jog 720 tūkst. daržovių paketų (kurių vertė siekia 369 tūkst. dolerių) buvo pasiųsta į Lietuvą pagalbos reikalingoms šeimoms.

Krikščionių vaikų fondas yra didžiausia nepriklausoma pagalbos agentūra pasaulyje, padedanti 2,5 milijonų vaikų ir jų šeimoms daugiau negu 40 pasaulio kraštų. Ši nepolitinė, pelno nesiekianti organizacija, rūpinasi vaikų švietimu, medicinine pagalba, teikia jiems maistą, drabužius ir prieglobstį. Krikščionių vaikų fondas padeda Lietuvos vaikams per Lietuvos vaikų fondą.

"Lietuvos žmonės kasdien susiduria su pasikeitimais, sąlygojamais laisvos ekonominės rinkos formavimosi, - kalbėjo fondo direktorius. Lietuvoje yra sutrikusi maistu aprūpinimo sistema, todėl daržai ir sodai yra didelė pagalba, ypač nepriteklių patiriančioms šeimoms. Taigi šios sėklos pagelbės daugeliui šeimų apsirūpinti daržovėmis. Krikščionių vaikų fondas apmokės visas išlaidas, siunčiant ir išdalinant siuntą pagalbos reikalingoms šeimoms Lietuvoje. Šis fondas yra parengęs tris projektus kaip padėti Lietuvos vaikams.

Du krikščionių vaikų fondo pagalbos projektai numato pagelbėti valstybės išlaikomuose vaikų namuose gyvenantiems vaikams, persikelti į giminių ar į laisvanoriškai pagalbos ranką ištiesusias šeimas, kur vaikai galėtų patirti šeimos meilės šilumą. Per Lietuvos Šeimų su protiniai atsilikusiais vaikais asociaciją, krikščionių vaikų fondas padeda transporto priemonėmis, kad protiniai atsilikę vaikai galėtu būti vežiojami į specialias mokyklas, teikia medicinines konsultacijas. Papildomai buvo parengta mokomoji žaislų biblioteka.

VAT. R.

Išpažintis

Kodėl turėjau komunisto bilietą?

Siunčiu Jums savo "Išpažintį", kur parašiau apie kai kuriuos svarbiausius savo gyvenimo įvykius. Pasirinkau "Europos lietuvį" neatsitiktinai, o todėl, kad čia išdėstyti dalykai svarbūs ir Lietuvoje ir užsienyje gyvenantiems lietuviams. Niekur apie tai nesu rašęs. Labai prašyčiau spausdinti.

Su nuoširdžia pagarba -

Vladas Grinaveckis
Vilniaus pedagoginio universiteto Lietuvių kalbotyros katedros profesorius

Komunistas ir bolševikas žemaitiškai

Tarpkario Nepriklausomoje Lietuvoje mano gimtojoje Laukuvos parapijoje ir valsčiuje niekas nebuvo girdėjęs žodžio komunistas. Todėl kai 1940 m. Lietuva buvo okupuota ir pasigirdo žodis komunistas, laukuviškiai manė, kad komunistų partija - tai kažkokia religinė organizacija, nes pats žodis komunistas susijęs (kaip tada buvo manoma) su komunija, nes žodžiai komunistas ir Komunija didžiąja pradžios dalimi sutampa (komuni-). Be to, tada (1940 m.) komunistai rengdavo mitingus kartais sekmadieniais po pamaldų, o dažniausiai per atlaidus (tai yra, baigusis atlaidų iškilmėms bažnyčiose).

Vieną tokį atvejį noriu paminėti. Laukuvos parapijoje yra bažnytkaimio (vietinių žemaičių vadinama Laukuvos filija) Požerė (į Varnių pusę apie 3-4 km nuo Laukuvos). Ten kasmet vyksta žemaičių labai gerbiami ir gausiai lankomi Atsimainymo atlaidai (rugpjūčio 6 d., šventė keliama į artimiausią sekmadienį). 1940 m. po pamaldų komunistai surengė mitingą. Kalbėtojų tame mitinge buvo keletas. Iš jų gerai prisimenu tik vieną dvarininkės Sugintienės berną (žemaitiškai "vaikis") Mikutį. Jis buvo šmaikštus ir iškalbingas. Mačiau, kaip jis įlipo į tribūną ir pasakė: "Daba jaute sarišti ūž ūdegu, vuo verše giliu. I bakts krukis!"

Pagaliau apie komunistų partiją - VKP(b) - pradėjo atvirai rašyti bolševikinė spauda. Paaiškėjo, ką bolševikas ir komunistas reiškia iš tikrųjų. Tada laukuviškiai žemaičiai, nerasdami žodžių kaip juos iš tikrųjų vadinti, atvirai sakant, pradėjo spjaudytis. Ilgai laukti nereikėjo. Atėjo 1941 m. birželio vidurys (15 d.), kai tų bolševikų valdžia su A. Sniečkumi priešakyje be jokios kalbės įrodymo, be teismo visai nekaltus lietuvius (daugiausia inteligentus), rankas surakinę grandinėmis, sodino į sunkvežimius ir vežė gyvuliniuose traukiniuose tremti į Sibirą. Tą aš pats mačiau, kaip agronomą Kaulakį, surakinę rankas grandinėmis, įsodinę į sunkvežimį, dar saugojo du ginkluoti sovietų kareiviai. Buvo ta diena sekmadienis. Buvo daug žmonių. Sunkvežimis stovėjo kelyje tarp Laukuvos bažnyčios ir klebonijos. Nežinia, ko tie sovietiniai kareiviai laukė. Laukuviškius šiurpas krėtė. Rytojaus dieną žmonės vaikščiojo vieni pas kitus ir pasakojo, kad tą ir tą dar ištrėmė. Nuo tada vietiniams žemaičiams nebereikėjo sukti galvos, kaip vadinti tuos didžiausius piktadarius. Bolševikas (tarmiškai balšaviks) virto pikčiausiu ir labiausiai įžeidžiamu keiksmažodžiu. Ne kitokią reikšmę įgavo ir komunistas (tarmiškai kumunysts). Manau, kad ne tik žemaičiams, bet ir kitur Lietuvoje minėtieji žodžiai turi tokią pat reikšmę. Todėl ne veltui komunistų partija pakeitė savo pavadinimą, pasivadino LDDP.

Komunistai ir komunistų partijos bilieto turėtojai

Čia visų pirma noriu paminėti save. Partinį bilietą įsigyti buvau priverstas 1962 m. Kaip daugeliui žinoma (ypač žemaičiams, Universiteto ir Pedagoginio instituto žmonėms), dvejus metus buvau Telšių kunigų seminarijos auklėtinis. Tikrai norėjau būti kunigu. Tada Telšių Kunigų Seminarijoje buvo aštuoni kursai: trys licėjiniai (atitinkantys gimnazijos šeštą, septintą ir aštuntą klases) ir penki teologiniai, filosofiniai. Man baigus du licėjinius kursus, 1946 m. Seminarija bolševikų buvo uždaryta. Nuvykau į Telšius gauti pažymėjimo, jog baigiau du licėjinius kursus. Nuėjęs į Telšių Vyskupijos Kuriją, radau Amžinos Atminties Jo Magnificenciją Rektorių Juodaitį. Jis ir be mano prašymo žinojo, ko man reikia, ir tuoj išrašė pažymėjimą.

Nuvežiau pareiškimą, reikėjo ir Šilalės valsčiaus partorgo rekomendacijos (gimnazijoje buvo tik vienas turintis partinį bilietą). Partorgas rekomendacijoje parašė, kad aš esu buvęs Kunigų Seminarijoje, bet gimnazijoje elgęsis gerai (nors kiekvieną vakarą lankiau Šilalės bažnyčią ir joje meldžiausi).

Į Universitetą buvau priimtas, stojamuosius egzaminus išlaikiau lengvai ir gerai. Seminarijoje buvau išmokęs per tuos dvejus metus daugiau negu visur kitur. Universitete kalbas studijuoti tiek, kiek buvo reikalaujama, taip pat nebereikėjo.

Universitetą baigęs buvau paliktas Lietuvių kalbos katedros aspirantu. Tada, man baigiant Universitetą, Lietuvių kalbos katedros vedėjas buvo K. Ulvydas. Jis man lyg ir atsitiktinai sutikęs pasakė: "Stok į komjaunimą. Kitaip mes negalėsime jūsų pasilikti katedroje. Tokie laikai". Aš, nors ir nusiminęs, nepajutau, kaip, sunkiai atsiduseęs, pratariau: "Sutinku".

Netrukus buvo sukviestas fakulteto komjaunimo komiteto posėdis, kuriame aš turėjau papasakoti savo biografiją. Žinoma, reikėjo pasakyti, kad buvau Kunigų seminarijoje. Jau buvau sugalvojęs "prisipažinti", kad skaičiau knygas "Kaip atsirado gyvybė žemėje" ir "Kaip atsirado žmogus". Tuo visi buvo patenkinti ir nieko daugiau manęs neklausinėjo.

Įstojęs į komjaunimą, tą patį vakarą nuėjau į Šv. Mikalojaus bažnyčią. Radau išpažinčių beklausantį tuometinį Vilniaus Arkivyskupijos valdytoją Česlovą Krivaitį. Labai bijojau, kad galiu negauti išrišimo, nes 1945 metais komunistai (kartu ir nacistai) Popiežiaus buvo ekskomunikuoti. Atsistojau į eilę. Išpasakojau visus savo gyvenimo svarbiausius dalykus ir į komjaunimą įstojimo aplinkybes. Ir, mano didžiausiam džiaugsmui, gavau išrišimą, tik turėjau pasižadėti, kad ir toliau liksiu katalikas. Aš kitaip nė nemaniau. Ačiū Gerajam Dievui ir Geriesiems tuo metu mane globojusiems žmonėms!

Tokį pat savo gyvenimo kelią pasakojau ir tada, kai buvau verčiamas stoti į Komunistų partiją 1962 m. Partinį bilietą turėjau iki 1989. V. 31. Tada prasidėjo laisvėjimo laikas, ir advokatas K. Motieka savo partinį bilietą paliko Centro komitete, pareiškęs, jog jis remia tikinčiuosius. Įteikiau fakulteto partinio biuro sekretoriui pareiškimą, jog nuo minėtos dienos aš nebebūčiau laikomas TSKP nariu. Pedagoginiame institute buvau pirmasis dėstytojas, žengęs tokį žingsnį. Buvau pakviestas Rektoriaus S. Razmos. Jis mane maloniai pasveikino, paprašė sėstis prie stalo, pats nuėjo nuo savo sosto ir atsisėdo prie to paties stalo priešais mane. Matyti, jam buvo prigrasinta mane perkalbėti, kad aš nors laikinai atsiimčiau savo pareiškimą. Buvo kalbama daugiau kaip valandą laiko, bet ne su piktumu, o su šypsena.. Į visus įtikinėjimus atsakiau tik vieną "Ne!". Išlydėdamas mane iš savo kabineto, pasakė: "Iš mano pusės jums niekas negresia".

Dabar apie kitus. Turiu pasakyti, kad pavartosiu žodį šventasis ne visiškai įprasta reikšme. Visų pirma apie žmones, kurie mane išleido į gyvenimą, tai yra apie Vilniaus Universiteto kalbininkus lituanistus. Jie visi, maždaug mano ir vyresnio amžiaus, buvo ir yra Šventieji, įskaitant ir vieninteli mano studijų ir aspirantūros metais buvusį partinio bilieto turėtoją Joną Palionį.

Noriu kalbėti tik apie buvusią Instituto vadovybę ir Lietuvių kalbotyros katedros narius. Prie šventųjų nenoriu priskirti buvusio Instituto direktoriaus J. Mickevičiaus, nes jis fakulteto susirinkime visiems pareiškė, kad mano vadovaujamoje grupėje (buvau kuratorius, bet iš pat pradžių pastebėjau, kad grupė yra gerai susipratusi ir tautiniu, ir religiniu atžvilgiu, todėl dalyvaudavau tik grupės susirinkimuose, į kuriuos būdavau kviečiamas) yra viena studentė (nei pavardės, nei vardo nebeprisimenu), kuri atvirai pasakiusi, jog esanti katalikė. Pasakė dar keletą sovietinių "moralizuojančių" tauškalų. Po susirinkimo priėjo prie manęs ir piktai pasakė, kad aš privalau tai studentei išaiškinti taip, jog ji atsikratytų "prietarų", nesuderinamų su būsimojo mokytojo etika. Nieko neatsakiau. Tik suglumęs galvojau, ką daryti. Juk šnipų būvo kiekvienoje grupėje. Sumaniau surengti grupės eksursiją po pietvakarių Lietuvą. Sustojome įvairiose vietose. Ariogaloje visą grupę nusivedžiau į bažnyčią. Žinoma, klauptis nebuvo galima. Parodžiau studentams, kur metamos aukos. Atsargumo dėlei pridūriau: "Kunigai jomis naudojasi". Dar sustojome vienoje kitoje vietoje. Pagaliau privažiavome Zapyškį. Nuėjome iš lauko pusės apžiūrėti Zapyškio bažnyčios (ji buvo saugoma kaip architektūros paminklas). Čia priėjau prie tos studentės ir pasakiau, kad daugiau taip nešnekėtų, tik seni žmonės taip gali kalbėti. Ji man atsakė: "Dabar aš jau kitaip". Ir linksma nubėgo pas savo drauges. Iš karto pajutau pagyvėjimą grupėje ir didesnį draugiškumą man.

Važiuodami į ekskursijas, studentai dainavo labai gražias lietuvių liaudies dainas, grįžome po vidurnakčio; išskyrus vairuotoją, visi snaudė. Grįžus prie Instituto, atsilyginau vairuotojui už sugaištą laiką, vargą ir kantrybę. Tokiu būdu man direktoriaus duotas įsakymas buvo "įvykdytas".

Visai kas kita Rektorius V. Uogintas. Kaip gerai žinoma, jis karo metais buvo karys ir partizanas. Bet, gink Dieve, niekada savęs nelaikė sovietų kariu ir partizanu (o Amerikos, Anglijos, kartu ir Lietuvos partizanu). Tai ne vieną sykį esu girdėjęs iš jo paties (paprastai nedideliame bendraminčių būrelyje).

Turiu atsiprašyti trijų Lietuvių kalbotyros katedros narių (Gintauto Akelaičio, Veronikos Mauricaitės ir Antano Pakerio), kad aš, būdamas komunistų partijos bilieto turėtoju, dar 15 metų gavau būti ir fakulteto partinio biuro sekretoriaus pavaduotoju organizaciniams reikalams, todėl dar buvau įpareigotas eiti į rajono partinį komitetą, kur minėtieji asmenys galutinai buvo priimti į TSKP. Man reikėjo ten juos dar pagirti, kad tikrai jie tinka į partiją. Todėl Gintautą Akelaitį, Veroniką Mauricaitę ir Antaną Pakerį už tai labai atsiprašau ir noriu, kad jie būtų laimingi.

Gyvenau Mokslininkų namuose prie Lukiškių aikštės. Artimiausias kaimynas lituanistas kalbininkas ir geriausias mano Draugas buvo Jonas Kazlauskas. Ir jis, ir aš gyvenome pirmame aukšte, laiptinės buvo gretimos. Vakarais, prieš eidamas miegoti, eidavau nors truputėlį pasivaikščioti. Taip pat ir tuo pačiu metu darė ir Jonas Kazlauskas. Taigi mažne kiekvieną vakarą susitikdavome ir nuoširdžiai, atvirai pasikalbėdavome. Tvirtai įsitikinau, jog tai doras, sąžiningas ir tik gero linkintis žmogus (galiu pridėti - ir lietuvis). Tokia mūsų draugystė truko gana ilgai. Tik vieną vakarą, kai susitikome, jis su manim pradėjo kalbėti taip, kaip N. Chruščiovas. Man iš karto atrodė, jog Jonas Kazlauskas juokauja. Mėginau visa tai palaikyti išdaiga, bet jis buvo rimtas ir toliau kalbėjo taip pat. Tą vakarą išsiskyriau su juo nusiminęs. Išėjau kitą vakarą pasivaikščioti, susitikau Joną Kazlauską - vėl tas pat. Ir trečią vakarą - irgi tas pat. Viename tokiame pokalbyje dalyvavo ir J. Aleksandravičius, kuris netoli (Slyvų gt.) gyveno. Toliau pasivaikščioti vakarais nebėjau. Netrukus sužinojau, kad Jonas Kazlauskas stoja į partiją (suprantama, komunistų). Tada man paaiškėjo, kodėl jis taip kalba. Man iš karto šovė mintis į galvą, kad Joną Kazlauską reikia gelbėti. Padaryti taip, kad jis neįstotų į komunistų partiją. Sugalvojau. Jo paties studentų vardu parašiau raštą, kuriame parašiau du svarbiausius dalykus, kad J. K. paskaitos yra neįdomios ir menko lygio. Be to, pridėjau, kad J. K. remiasi ne Lietuvos, SSSR kalbos mokslo darbais, o daugiausia užsienio kalbininkų darbais. Tą raštą nusiunčiau partijos rajono komiteto pirmajam sekretoriui J. Bieliniui. Mano įsitikinimu, tie priekaištai buvo pakankami, kad J. K. nebūtų priimtas į komunistų partiją, nes tuo metu vyko šaltasis karas tarp Rytų ir Vakarų, ir bet koks palankumas Vakarams buvo laikomas keliaklupčiavimu prieš Vakarus. Tačiau to neįvyko. Jonas Kazlauskas į partiją priimamas. Nutariau prisipažinti, jog tą raštą parašiau aš. Visų pirma, nuėjau pas a. a. Juozą Pikčilingį. Jam viską pasakiau. Tada jis buvo, be kitų pareigų, ir fakulteto (o gal katedros) partinės organizacijos sekretorius. Pasisakiau viską, išskyrus tai, jog nenorėjau, kad J. K. būtų priimtas į partiją, nes tai man buvo pavojinga.

Tą patį pasakiau ir J. Bieliniui, sutikęs jį einantį iš paskaitos namo (gal kur kitur). Jis tada turėjo paskaitų Pedagoginiame institute. Pasakiau viską taip pat. Pamačiau jo čekistišką žvilgsnį, įsmeigtą į mane. Nepajutau, kaip pravirkau. Tada J. Bielinis tarė: "Draugas Grinavecki!" ir nuėjo. Paskutiniam papasakojau J. Kazlauskui. Kai aš pas Jį užėjau, radau gulintį lovoje. Atsisėdęs ant lovos krašto, papasakojau taip pat, kaip ir kitiems. Jis ramiai pasakė: "Nedovanoju". Man buvo labai liūdna. Tą naktį išbuvau nemigęs, bet vis tiek nieko geresnio nesugalvojau. Ir iš tikrųjų J. K. keletą metų ant manęs buvo piktas. Tačiau vėliau, kai Jis apgynė antrąją disertaciją, tapo profesoriumi ir dekanu, man pasidarė labai geras. Supratau, kad Jis man atleido.

Praleidau bepasakodamas vieną labai svarbų dalyką. Po pasakymo J. Bieliniui, man, vakare einant Instituto pirmojo aukšto koridoriumi, kažkoks vyriškis mane nutvėrė už rankos ir įsitempė į kambarį. Pasirodo, jog tai buvo saugumietis. Jis iš karto man pakišo tą mano raštą. Aš iš karto pasakiau, jog tą raštą parašiau aš ir jame nėra nė truputėlio teisybės. Viskas išgalvota be jokio pagrindo. Nesu buvęs nė vienoje J. K. paskaitoje, nė vienose pratybose. Nieko apie tai nežinau. Žinau, kad J. Kazlauskas vienas iš žymiausių lietuvių kalbininkų. Liepė man parašyti visa tai, ką pasakiau, raštu. Parašiau. Pradėjau nuo pat man paduoto popieriaus lapo viršaus, kad nieko nebebūtų galima prirašyti. Perskaitė. Sakė: "Gerai". Mane išleisdamas, pasisakė esąs Platinskas. Ir paklausė, ar aš už tarybų valdžią. Pasakiau: "Už". Tuo viskas pasibaigė apie Joną Kazlauską. Žinoma, iš mano pusės.

Man atrodo, kad apie J. Kazlauską ir jo žuvimo aplinkybes geriausiai (patikimiausiai) buvo vieno korespondento parašyta "Atgimime".

Mano pokalbį su J. Kazlausku girdėjo ir Jo žmona Aldona.

Vladas Grinaveckis

Mada

Puošnios ir kuklios moterys

Skyrelį veda dailininkė Zita Gustienė

Šį kartą apie tai, ko mes visi seniai pasiilgom. Apie moteris - moteriškas, pasipuošusias ir tuo pačiu pabrėžtinai kuklias, apie vyrus - vyriškus. Šiuos rūbus siūlo mums žymiausi Vakarų pasaulio dizaineriai. Visa tai, kas neperkrauta, saikinga, padeda atskleisti individualybę - yra puiku.

Mada gali būti įvairi, kaip ir muzika, kaip maistas, medžiai, gėlės. Kitą kartą pakalbėsim apie "safari stilių", "džinsą", avangardą, "ofiso", "gatvės" rūbus - o šiandien paprasta ir nesenstanti klasika.

Man labai patiko viena frazė, kurią gan seniai teko perskaityti "Burda international" žurnale - "Gyvenimas per daug trumpas, kad bet kaip rengtis..." Nereikia daug grimo ant veido - reikia tik tiek, kad paryškintų gražius jūsų bruožus. Nebūtina briliantų ar perlų vėrinių ir gausybės įvairiausių rūbų - svarbiausia turėti drabužį, kuris jums, vienintelei nuostabiai tiktų ir ne tik pats, kaip daiktas būtų gražus - o jus darytų gražia.

Nuoširdžiai linkiu jums šito!

Zita

P.S. **Fotografijos iš 1992 m. žurnalų "Vogue", "Inter Vien" ir albumo apie Gianni Versace.**

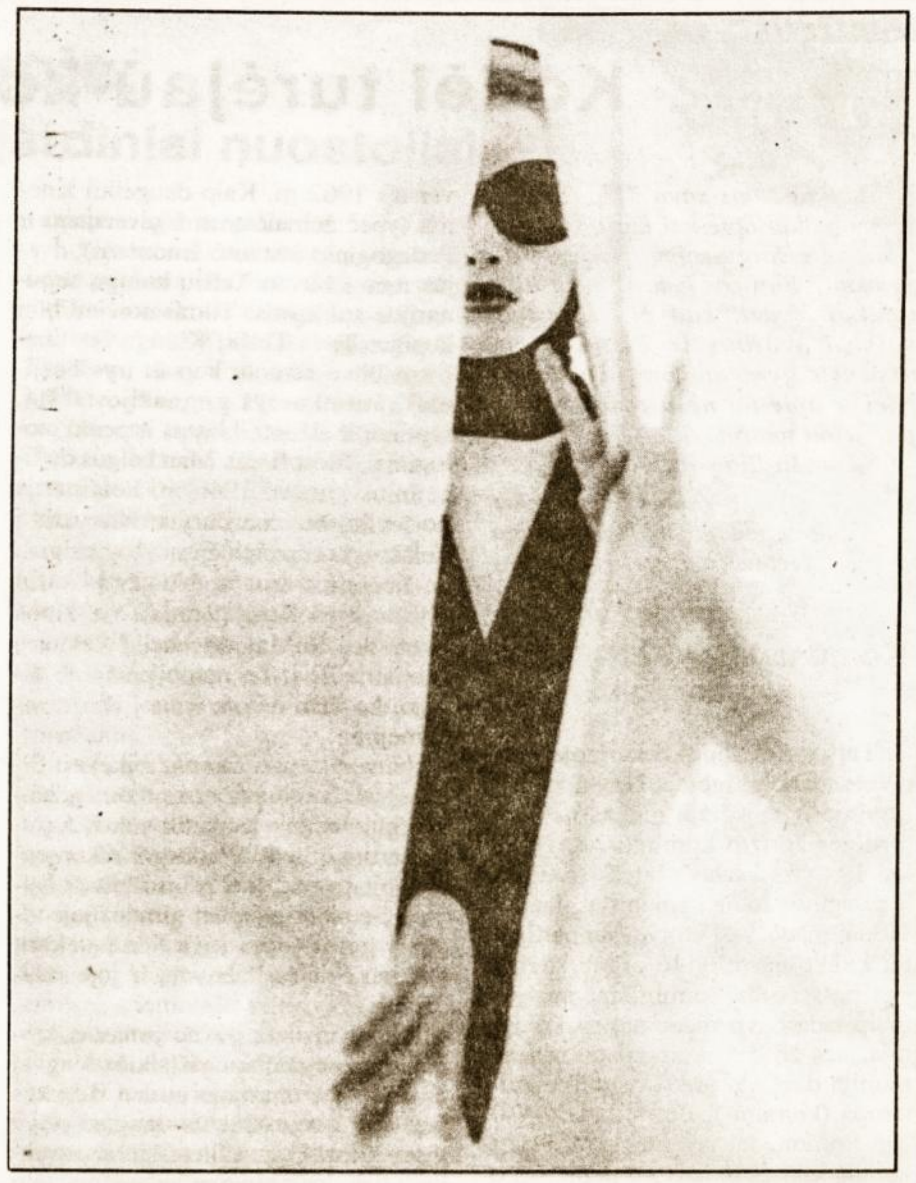

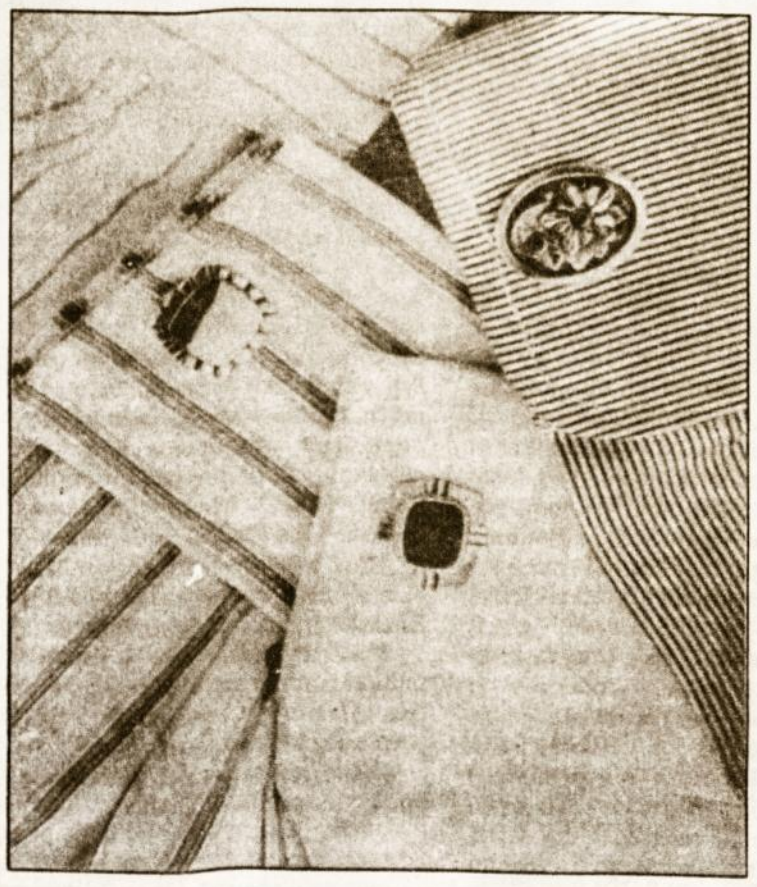

Trumpai apie Palangą

Sudaryta rinkiminė komisija Prezidento rinkimams. Komisijos pirmininke patvirtinta p. Vida Buivydienė, Metrikacijos skyriaus vedėja.

******

"Palangos savivaldybė stengsis, kad dvi savaites palangiškiai gautų karštą vandenį", - pasakė miesto Tarybos pirmininkas p. Bronius Martinkus.

******

Pernai Palangoje užregistruotas 281 naujagimis. Mirė 148 palangiškiai. Susituokė 133 poros, išsiskyrė 96 poros. Įvaikinti 5 vaikai, tėvystė nustatyta 16 piliečių. 1991 m. buvo užregistruota 270 naujagimių, mirė 167 žmonės, susituokė 184 poros, išsiskyrė 136 poros, įvaikinti 4 vaikai, tėvystė nustatyta 14 piliečių.

******

Palangoje gripo epidemijos nėra.

Pasak Palangos poliklinikos vedėjo, didelės problemos su vaistais. Gipso, kurio pastarosiomis dienomis prireikė kur kas daugiau, taip pat nėra.

******

Nuo 1992 m. gruodžio vidurio Palanga nebeturi Optikos krautuvės. Tie, kuriems reikia akinių, turi važinėti į Klaipėdą.

******

Nuo šv. Kalėdų iki sausio 20 d. Palangos miesto bibliotekos parodų salėje veikia grafikos ir tapybos darbų paroda.

******

Palangoje įkurtas verslininkų klubas, kurio prezidentu tapo "Vilbaros" direktorius p. Algis Paulikaitis.

******

"Litimpex" banko filiale Palangoje prieš mėnesį buvusi krizė baigėsi, ir valiuta vėl superkama ir parduodama.

******

Palangoje verslininkai ir vėl susidūrė su padirbtais pinigais. Šį kartą tai buvo 200 vokiškų markių ir 100 JAV dolerių vertės banknotai.

******

Nuo 1992 12 28 iki 1993 01 03 Palangos miesto Policijos komisariate užregistruotos: 3 valsybinio ar visuomeninio, 4 asmeninio turto vagystės, 1 vengimo išlaikyti vaikus, 1 chuliganizmo, 1 neteisėto šaunamojo ginklo laikymo atvejis. Į budinčią dalį pristatyta 13 piliečių. 1 pilietis automobilį vairavo neblaivus.

Sonata Baginskaitė

Lietuvos sportinių šokių pirmenybės

Sausio 16 dieną Kaune vyko Lietuvos sportinių šokių mėgėjų standarto ir jaunimo šešiolikos-devyniolikos metų Lotynų Amerikos šokių pirmenybės. Dalyvavo 23 jaunimo poros ir 19 sportinių šokių mėgėjų porų.

Visas prizines vietas laimėjo "Sūkurio" šokėjai, vadovaujami J. ir K. Norvaišų. Pirmą vietą suaugusiųjų standarte laimėjo Tomas Atkacevičius ir Snieguolė Naujokaitytė. Lotynų Amerikos šokių grupėje geriausiai įvertinti pernai metų pirmos vietos laimėtojai Mantas Stašaitis ir Beata Onefater.

EL. R.

Lietuvių egzodo literatūra

Sumanymas išleisti "Lietuvių egzodo literatūros" knygą kilo seniai. Sumanymui įgyvendinti buvo pakviesta apie dvidešimt išeivijoje gyvenančių autorių. Liūdna, bet per tą laiką, kol knyga buvo rengiama, Anapilin išėjo ne vienas bendraautorius. Dėl vienokių ar kitokių priežasčių darbas užsitęsė. Bet, kaip sako vienas iš knygos redaktorių poetas Kazys Bradūnas, šį kartą pavėlavimas buvo prasmingas. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, pasibaigė ir egzodo literatūros metas, apimantis 45 metus, t.y. 1945-1990 m. Šiuo metu knyga jau išspausdinta, belieka tik įrišti. Be poeto Kazio Bradūno, "Lietuvių egzodo literatūrą" redagavo literatūrologas Rimvydas Šilbajoris.

Salomėja Čičiškina

Tauragės miesto ir bičiulių draugija Vokietijoje

Seniai brendo mintis, be oficialių Riedstadto ir Tauragės draugystės bei bendradarbiavimo įsipareigojimų įkurti draugiją, kuri siektų tampresnio abiejų regionų žmonių bendradarbiavimo.

Sausio 18 d. Riedstadto kooperatinio banko (Volksbank) konferencijos salėje susirinko daugiau kaip 30 žmonių ir įkūrė "Tauragės miesto ir apskrities bičiulių ir rėmėjų draugiją Vokietijoj" ("Deutsche Freunde und Foerderer der Stadt und des Kreises Taurage (Tauroggen) Litauen").

Kilimo tauragiškis dr. Leonas Gudelis iš Riedstadto pasveikino susirinkusius. Lietuvos garbės konsulas Karlas Rothenbergeris sveikino raštu, kalbėjo ir Lietuvos Seimo daugumos frakcijos lyderis Justinas Karosas, atsakęs ir į aktualius susirinkusiųjų klausimus.

Riedstadto burmistrui Andreasui Hoffmannui vadovaujant per pora valandų susirinkusieji, dabar jau draugijos nariai priėmė statutą. Visuomeninei organizacijai (valdyba bei jos nariai dirba be atlyginimo) reikia pagal vokiečių teisę įvykdyti kai kuriuos reikalavimus ir juos įrašyti į statutą, kad gautų mokesčių nurašymo teisę. Tauragiškių bičiulių draugija tapo realybe.

Pirmininkais buvo išrinkti ligoninės direktorius Kurtas Ernstas ir dr. Leonas Gudelis, raštvede Elisabeth Goetz, o pinigus patikėjo kriminalinės policijos komisarui Klausui Winteriui.

Darbo grupių vadovais tapo burmistras Andreasas Hoffmannas (gamta, miškai, ekologija), komisaras Volkmanas Raabe (policija), ūkininkas Karlas Molteris (žemės ūkis), Emmerichas Engelsas (marketingas, aukos, darbas su visuomene), Maria Grall (ūkininkės), Marga Jaenicke (ryšiai, apgyvendinimas), Anna Wahling (ryšiai Bergstra'e apskrityje).

Šiomis dienomis į Tauragę išvyksta 26 tonų siunta ūkininkams, ligoninei, vaikų namams. Tikimasi, kad sunkvežimis Lenkijoj nebus apiplėštas. Vasario 1 dieną į Tauragę išvyksta Riedstadto burmistras A. Hoffmannas, du verslininkai, kurie yra susidomėję mėsos perdirbimu ir baldų gamyba, bei dr. Leonas Gudelis. Riedstadto miesto taryba tikriausiai jau vasario mėnesį nuspręs oficialiai užmegzti draugiškus ryšius su Taurage. Vasarą, kaip buvo rašyta, laukiama "Jūros" ansamblio pasirodymų Riedstadte ir jos apylinkėse.

Vokiečių vietinė spauda "Darmstadter Echo", "Riedstadter Nachrichten" plačiai aprašo "Tauragiškių bičiulių" veiklą. Kiek teko girdėti, numatyta daug visokių užmojų, kultūrinėje, humanitarinėje bei ekonominėje srityse.

Romas Šileris
Frankfurtas prie Maino, Vokietija

Nuo 40 iki 50 "stiprių" ginklų sunaikino gamyklą netoli Bagdado

Vašingtonas. Sekmadienio naktį Jungtinių Valstijų karo laivai sparnuotosiomis raketomis koncentruotai atakavo taip vadinamą branduolinį statinį prie Bagdado, kai konfrontacija su Iraku stipriai paaštrėjo.

Pasak CBS ir ABC televizijos kanalų, buvo atakuota 40-50 sparnuotųjų raketų su įprastinėmis 1 000 svarų kovinėmis galvutėmis.

Reuter pranešė iš Bagdado, kad atakos metu žuvo nuo 1 iki 3 žmonių.

Baltųjų Rūmų spikeris Marlinas Fitzwateris pasakė, kad taikinys buvo priemiestinė iš daugelio pastatų susidedanti atominės pramonės gamykla Zafaraniyahė, esančiame 20 km nuo Bagdado centro.

Jis pasakė, kad atakos tikslas - "pademonstruoti mūsų apsisprendimą gauti Irako sutikimą" su Jungtinių Tautų rezoliucijomis Persų įlankos karo metu ir po jo.

Pentagono oficialūs asmenys pranešė Associated Press, kad raketos buvo paleistos iš Aegis klasės kreiserio ir dviejų eskadrinių minininkų, esančių Persų įlankoje, ir trečiojo - iš Raudonosios jūros.

Irakas pranešė, kad buvo atakuota mechaninė inžinerinė gamykla, o ne atominė.

Bet Davidas Kay, buvęs Jungtinių Tautų ginklų inspektorius pranešė iš Londono, kad atakuota vieta buvo mechaninė inžinerinė gamykla, kuri praeityje slaptai buvo naudojama įrangos gamybai urano perdirbimui į atominį ginklą.

Atominės energetikos agentūros spikerio duomenimis, prieš sekmadieninę ataką gamykla nedirbo. P. Kay pasakė, kad jis tiki, kad pagal 1991 JTO inspekcijos ir vėlesnių JTO akcijų duomenimis, šioje vietoje nebuvo jokios veiklos, kuri galėtų būti naudinga atominių ginklų programoje.

Komentarai rodo, kad JAV ataka daugiau turėjo tikslą politiškai įspėti Irako režimą, kad faktiškai bet kuris šalies statinys gali būti sunaikintas preciziškai ir visiškai.

P. Kay interviu CNN atsakė, kad atakuoti įrengimai iš tikrųjų gamino dažus, elektros įrengimus. Bet jie buvo naudojami ir civiliniams, ir kariniams tikslams ir 1991 m. buvo išaiškinta, kad tai buvo slapta gamykla elektromagnetinei įrangai, skirtai atominei medžiagai perdirbti.

P. Kay pasakė, kad moderni įranga nebuvo apšaudyta Persų įlankos karo metu, nes koalicija nežinojo apie jos karinę paskirtį. Ji buvo patikrinta po to, kai JTO gavo informacinį pranešimą.

Vyresnysis Pentagono darbuotojas apibūdino gamyklą kaip "multimilijardinį dolerių įrengimą", kurie naudoja aukšto lygio kompiuterinę techniką komponentų gamybai, naudojamų urano rūdos įsodrinimo procesui, kuris panaudojamas atominiams ginklams.

- Mūsų tikslas ten buvo stipriai sugadinti įrangą, - jis pasakė Associated Press.

Sparnuotųjų raketų ataka prasidėjo po trijų valandų, kai Amerikos pareigūnai pranešė, kad JAV kariniai lėktuvai numušė Irako naikintuvą, kuris pažeidė neliečiamą zoną virš šiaurės Irako. Diena anksčiau JAV lėktuvai taip pat atakavo Irako radarus, kurie kėlė grėsmę koalicijos pilotams.

- Nebus toleruojamas joks nesutikimas su JTO Saugumo tarybos rezoliucija, - pasakė p. M. Fitzwateris po raketų atakos.

Jis užtikrino, kad atakų bus ir daugiau, jeigu Bagdadas nesilaikys visų JTO rezoliucijų.

- Tos operacijos tikslas yra pasiekti JTO rezoliucijų vykdymą, - pasakė jis.

- Mes to dar nepasiekėme ir aš netikiu, kad jūs manote, jog tokie epizodai baigsis, kol mes negausime sutikimo.

Kadangi prezidentai George'as Bushas jr išrinktas prezidentas Billas Clintonas nuolat kontaktavo ir p. G. Bushas visą dieną praleido Camp Davide, Merylande, buvo aptarta situacija su D. Britanijos premjeru Johnu Majoru ir Kanados premjeru Brianu Mulroney, taip pat Prancūzijos prezidentu Francois Mitterand'u ir Turkijos atsakingais pareigūnais.

Pasibaigus atakai, apie 22 valandą Bagdado laiku, priešlėktuvinė ugnis užliejo dangų virš Irako sostinės. Irako atominė gamykla, kaip buvo pranešta, buvo pasirinkta JAV.

Irako žurnalistas, dirbantis D. Britanijos laikraščiui, buvo pagautas prie gamyklos, ištardytas ir pakartas.

Sparnuotosios raketos yra labai pažeidžiamas ginklas, kuris programuojamas pagal teritorijos žemėlapius. Karinių pajėgų nuomone, raketos "skaito" vietovę, kai jos skrenda žemai, kad išvengtų radarų, o tai leidžia jas labai tiksliai nutaikyti - dažnai kelių metrų tikslumu.

Ponas M. Fitzwateris pasakė, kad "Tomahawk" sparnuotos raketos buvo panaudotos, kad JAV išvengtų atsitiktinumų.

M. Fitzwateris pasakė, kad atominė gamykla buvo pasirinkta ne tik dėl to, kad ji yra Irako "masinio naikinimo ginklų programos" dalis, bet ir dėl atstumo iki Bagdado, kas politiškai svarbu Irakui ir gerai pažeidžiama sparnuotomis raketomis.

Irako ir JAV konfrontacija papildomai suteikia JTO ginklų inspektoriams teisę apžiūrėti Irako cheminio, branduolinio, biologinio ginklo gamybos sugriovimą.

Be to, Bagdadas labai skundžiasi dėl dviejų saugumo zonų, kurios buvo įkurtos JTO, kad apsaugotų Irako kurdus šiaurėje ir šiitus pietuose.

Ponas M. Fitzwater pasakė, kad britų ir prancūzų karo lėktuvai sekmadienį prisijungė prie JAV lėktuvų patruliavimo, kai buvo numuštas MIG-23.

Kitas karinis susidūrimas įvyko pietuose ankstyvą sekmadienį. Kai trys irakiečiai perkirto Kuveito sieną, vienas buvo užmuštas, antras suimtas, kai netikėtai sutiko Kuveito pasienio patrulį, praneša JAV ir Kuveito oficialios tarnybos. Trečias žmogus pabėgo.

Pranešdamas apie ankstyvą oro susidūrimą, p. M. Fitzwateris pavadino situaciją "rimta" ir "besitęsiančia", bet jis nedavė jokių specifinių nurodymų, kad gresia sparnuotų raketų reidas. Jis pasakė, kad JAV ir jos sąjungininkės, ypatingai Britanija ir Prancūzija, renkasi "pirmo svarbumo" bazes.

Ponas M. Fitzwateris pasakė, kad pagrindiniai Kongreso nariai žinojo situaciją. Vienas demokratų lyderių Lee H. Hamiltonas iš Indianos, Užsienio reikalų Komiteto Rūmų antrasis pirmininkas, pasakė, kad reikia imtis bet kokių priemonių, kad Irako lyderis Saddamas Husseinas negalėtų griauti JTO koalicijos.

Saugumo sekretorius Dickas Cheney's sekmadienį pasakė, kad, pasirodo, p. S. Husseinas "nusprendė konfrontuoti" su Vašingtonu.

Vėliau, kai Irako MIG-23 lėktuvas buvo numuštas, Irakas pasiūlė labiau bendrus terminus JTO ginklų inspekcijai atskristi į Iraką iš Bahreino.

Pono B. Clintono pagrindinis spikeris George Stephanopoulosas pasakė interviu po oro mūšio, kad nebuvo "dienos šviesos" tarp G. Busho ir B. Clintono politikoje Irako ir p. Saddamo klausimu.

- Jis negalėjo to baigti nei su p. G. Bushu, nei su p. B. Clintonu, - pasakė p. Stepanopoulosas.

- Jei jo elgesys nepasikeis, jis turės nemalonumų.

Warrenas M. Christopheris, valstijų sekretorius pasakė, kad B. Clintono komanda laukia p. Saddamo tolimesnių veiksmų.

Pawlas F. Horvitzas
"International Herald Tribune"
1993 01 18

Billas Clintonas jau valdo Jungtines Amerikos Valstijas

Sausio 20 dieną Vašingtone įvyko iškilminga ceremonija, po kurios Billas Clintonas, demokratų kandidatas lapkritį laimėjęs JAV prezidento rinkimus oficialiai tapo 42-uoju JAV valstybės vadovu. Ta proga spausdiname straipsnį iš "Herald tribune", skirtą ekonominei šio politinio įvykio pusei.

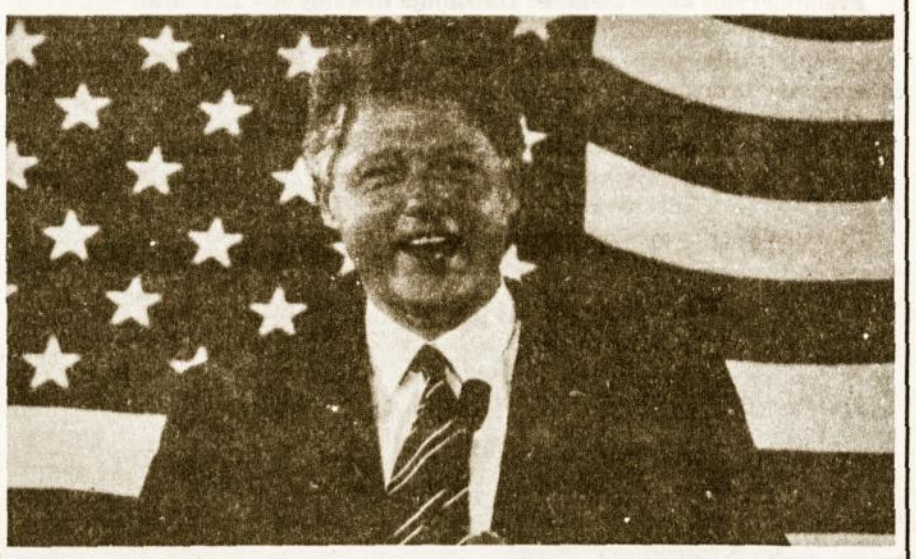

B. Clintonas ir doleris: laisvas kelias

Pono B. Clintono pirmosios 100 dienų bus tiktai ketvirtas atvejis, nuo to laiko, kai valiutos kursas tapo nepastovus (1973 metų kovo 19 d.).

Per pastaruosius 20 metų, vadovaujant tik vienam naujam JAV prezidentui Jimmy Carteriui doleris nukrito 5% jenos atžvilgiu ir beveik nepakito, lyginant su VFR marke. Doleriui labiau sekėsi vadovaujant respublikonams Ronaldui Reaganui ir George Bushui, kada doleris 7% pakilo lyginant su jena ir 10 bei atitinkamai 5,6% markės atžvilgiu.

Bet analitikai nesivargina, žiūrėdami į praeitį. Tai, kas vyksta ekonomikoje - JAV atsigavimas ir krizė Vokietijoje bei Japonijoje, yra kur kas svarbiau doleriui.

Nesutarimai yra tiek iškreipti, kad Albertas Vojniloweris, kuris patarinėja pirmai Bostono nuosavybės valdžiai Niujorke, eina taip toli, jog tvirtina, kad kai tik prezidentas B. Clintonas pradės valdyti, doleris ims kilti.

"Tai dalis medaus mėnesio", sako jis, pridėdamas: "Jeigu prezidentas laikysis finansinės ekspansijos veiksmų, reakcija greičiausiai reikš stipresnę JAV ekonomiką ir aukštesnį interesų laipsnį, o tai bus palanku doleriui. Jeigu prezidento programa atrodys finansiškai nuosaiki ir jo esmė bus sumažinti biudžeto deficitą, tai taip pat išeis į gera doleriui".

Ponas A. Vojniloweris ir neturi galvoje galimo p. B. Clintono kurso įtakos per pirmas 100 dienų, kadangi tai "nekeičia svarbių ekonominių rezultatų".

Bet ekonominės perspektyvos netikrumas tiesiogiai verčia daryti pauzę prieš užklijuojant specifinę etiketę doleriui iki balandžio pabaigos.

Nuo rinkimų dienos - lapkričio 3-ios - doleris pakilo 3,5% lyginant su DM, ir 2,75% - su jena. Tai didesnis laimėjimas negu analitikai tikisi nuo p. B. Clintono inauguracijos sausio 20 d. iki balandžio pabaigos.

"Yra rizikos, kad JAV ekonomikos augimas gali praleisti momentą", - įspėja Davidas Hale'as, Čikagos Kemperio finansinės tarnybos analitikas. Ponas A. Wojniloveris ir p. D. Hale'as taip pat gerai kaip Johnas Lipsky's ir Salomonas Brothersas iš Niujorko sutaria, kad JAV vartotojai švaistė pinigus prieš šv. Kalėdas ir, greičiausiai, artimiausias savaites bus taupesni.

Jie numato tai dėl pernai kovo mėn. buvusio pajamų mokesčių mažėjimo sustabdymo savaitinių uždarbių sąskaita. P. A. Wojniloweris apytikriai apskaičiavo, kad šių metų pajamų mokesčių mokėjimas nuo sausio iki kovo mėnesio, gali būti 30% žemesnis už pernykštį.

Ponas J. Lipshy's atkakliai tvirtina, kad "tuo pačiu metu reikia stebėti įvykius užsienyje. Aš esu įsitikinęs, kad mes pamatysime reikšmingą Europos interesų laipsnio sumažėjimą per trumpą laiką, vadovaujamą Bundesbanko ir, aš tikiuosi, kelis mėnesius rinka skeptiškai reaguos į japonų ekonomikos augimą.

"Pagrindinė linija visam tam: galima lažintis, kad mes pamatysime stipresnį dolerį per artimiausias 100 dienų".

Ponas J. Lipsky's mano esant dolerį vertu 1,70 DM. P. D. Hale'as mano, kad USD lengvai pasieks 1,70 DM ir neatmeta net 1,80 DM. Mathenas Brumsenas ir Goldmanas Sachas Londone vieninteliai tikisi nedidelio sumažėjimo iki 1,65 DM ir 1,70 DM lygio pasiekimo metų viduryje.

Jenai numatomas panašus likimas. Analitikai numato jos susilpnėjimą per pirmąjį ketvirtį. Ponas D. Hale'as numato jos galimą pardavimą: 1USD = 130 jenų, p. J. Lipsky's - galbūt 127, tuo tarpu Goldmanas Sachas numato truputį mažiau - 125.

Carlas Gerwirtzas
"Internatiol Herald Tribune"
1993 01 15

Jubiliejinė,

40-OJI EUROPOS LIETUVIŠKŲJŲ STUDIJŲ SAVAITĖ

įvyks 1993 m. rugpjūčio 1-8 dienomis

Vokietijoje, Augsburgo vyskupijos akademijoje
HAUS ST. ULRICH, Kappelberg 1, 8900 Augsburg-1

Pragyvenimas dienai kainuos **77 DM.**
Registracijos mokestis - **100 DM**, jaunimui - **50 DM.**

Registruotis pas Aliną Grinienę:
A. Grinius
Diamanstr. 7, D-8000 Munchen 50, Deutschland
Tel. 089-1504471

Kambariai vienviečiai, su visais patogumais
(tik 12 kambarių su dviem lovom), maistas labai geras.

Užs. 781

Europos LIETUVIS

EUROPE'S LITHUANIAN -- Lithuanian weekly

REGISTERED AS A NEWSPAPER AT THE POST OFFICE

Printed and published by Lithuanian Association in Gt. Britain and Lithuanian House Ltd., 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT, England

Tel.: 071-727 2470 Fax: 071-792 8456 ISBN 0901941 45X

Prenumeratos kaina metams: Didžiojoje Britanijoje - 23 svarai; Vokietijoje - 85 DM. Visur kitur - 30 sv.

Vienoje skilty įdėto skelbimo kaina 10 sv. už 25 mm. Didesni skelbimai atitinkamai brangiau. Už laikraštyje kieno nors spausdinamų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.

Redaguoja redakcinis kolektyvas. Vyr. redaktorius Vladas Dargis

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto nesusitarta, negrąžinami.

Atspausdinti straipsniai išreiškia autorių, ne redakcijos ir leidėjo nuomonę.

Lietuvių Kronika

"EUROPOS LIETUVIS" SPAUSDINAMAS VILNIUJE

Šis "EL" Nr. 3 išsiųstas iš Vilniaus sausio 25 d.

"EL" redakcijos ir administracijos adresas pasilieka tas pats. Siųsdami "EL" prenumeratą pažymėkite:

"Europos lietuvio" administracijai, 2 Ladbroke Gardens, London, W11 2PT.

Tel.: 071-727 2470 Faksas: 071-792 8456

******

"EL" adresas Vilniuje: **Strazdelio 1, Vilnius 2600, Lietuva-Lithuania.**

Tel.: 010 70122 622 466 Faksas: 010 70122 614 984 SL 1436

AUKOS SPAUDAI

S. A. Backis - 10 sv.
P. Pagojus - 10 sv.
H. Bruszauskas - 15 DM
Dr. S. Sereika - 5 DM
B. Aukstiejus - 2 sv.
A. Dziuve - 7 sv.
J. Petkevičius - 2 sv.
P. Poviliūnas - 2 sv.
J. Tamasauskas - 2 sv.
Manchester klubas - 2 sv.
V. Byla - 5 sv.
V. Rudys - 2 sv.
B. Kupstys - 2 sv.
V. Gruzdys - 2 sv.
B. Simenas - 2 sv.
V. Bakys - 2 sv.
S. Gabalis - 2 sv.
Z. Sledziauskas - 7 sv.
S. Neimantas - 2 sv.
J. Plepys - 7 sv.
V. Račys - 10 sv.

Už aukas nuoširdžiai dėkojame.

PATIKSLINIMAS

"Rašytojui Kazimierui Barėnui - 85 metai *("E. L." Nr. 1)*

Aprašiau, kad rašytojas K. Barėnas yra DBLS-gos Garbės narys.

DBLS-gos direkcija buvo bent du kartus norėjusi suteikti tą užtarnautą garbės titulą, tačiau rašytojas K. Barėnas jį yra atsisakęs priimti ir neturi DBLS-gos minėto titulo.

Už klaidą Gerbiamąjį Jubiliatą atsiprašau.

Juozas Maslauskas
Derbyshire

KADA-KAS-KUR?

D. Britanijos Lietuvių Sąjungos Centro valdyboje

Metinis Didžiosios Britanijos Lietuvių Sąjungos suvažiavimas įvyks 1993 metų balandžio 24-26 dienomis Lietuvių Namuose, 1-2 Ladbroke Gardens London W11.

Suvažiavimo dienotvarkė bus paskelbta vėliau.

Sąjungos skyriai, kurie norėtų pristatyti savo rezoliucijas suvažiavimui, prašomi padaryti iki š. m. balandžio mėnesio 2 dienos.

Skyriai savo metiniuose susirinkimuose privalo išsirinkti savo atstovus, kurie atstovaus skyrių suvažiavime.

Aukos DB Lietuvių sąjungai

Amžiną atilsį dr. Kazimiero Valterio atminimui, Statybos Bayley Brothers TD firma iš Herefordo atsiuntė aukas sąjungos veiklai paremti, iš viso 103 svarus 50 pensų.

Ačiū aukotojams.

Lietuvių Namų Akcinės Bendrovės Valdyboje

Bendrovės akcininkų metinis suvažiavimas įvyks 1993 metų balandžio 24 d. 17 val. Lietuvių Namuose. Visi akcininkai, turintieji suvažiavimui rezoliucijas, turi atsiųsti jas iki š. m. balandžio mėn 2 dienos.

Lietuvių Sodyboje suremontuotas kelias, iš naujo uždėtas naujas asfaltas. Kelio remontas kainavo 3000 svarų.

PADĖKA

Ruošiantis šv. Kalėdų ir Naujųjų metų šventei, mūsų spec. mokymo vaikučių grupę, įsikūrusią Šakių miesto vaiku lopšelyje-darželyje "Berželis", aplankė džiugi žinia. Vaikučiams atkeliavo kalėdinės dovanos iš Anglijos.

Tai nuostabūs megzti žaislai, švelnūs, spalvingi ir šilti užtiesalai lovelėms, taip reikalingi žiemą vitaminai, rūbeliai.

Visų grupės vaikučių ir tėvelių vardu norime nuoširdžiai padėkoti **poniai Hildai Piščikas** ir visai **Britų-Lietuvių pagalvos Lietuvos vaikams fondui** už kalėdines dovanas, kurios, sušildytos jūsų rankų šiluma, suteikė ir mūsų vaikučiams daug džiaugsmo.

Telaimina Dievas Jūsų gerus darbus.

Šakių vaikų lopšelio-darželio "Berželis" administracija ir spec. mokymo grupės vaikučiai ir darbuotojos

Juliaus Eigmino mirties metinių proga reiškiame gilią padėką ir pagarbą Britanijos lietuviams, palaidojusiems dingusį be žinios sūnų ir brolį.

Kovo 2-ąją bus aukojamos šv, Mišios Rokiškio, Krinčios ir Vilniaus Šv. Mikalojaus bažnyčiose. Savo maldose prisiminsime ir Jus, kilnius velionio draugus.

92 metų motina, seserys ir broliai

LIETUVOS AMBASADA LONDONE

17 ESSEX VILLAS LONDON W8 7BP

Tel.: 071-938 2481
Fax: 071-938 3329

Užgavėnių vakaras

Sporto ir Socialinis klubas, 345A Victoria Park Road London E9.

Vasario 20 dieną (šeštadienio vakare) 19.30 rengia Užgavėnių Blynų vakarą.

Įėjimas veltui. Visi mielai laukiami.

Didžiosios Britanijos Lietuvių Sąjungos Valdyba rengia

75-ąjį LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS MINĖJIMĄ

Programoje žodį tars J.E. Lietuvos Ambasadorius ***p. Vincas Balickas.***

Meninėje dalyje - solistė Vida Gasparienė, pianistė Virginija Zdanytė, tautinių šokių grupė "Lietuva", Maironio mokyklos saviveiklininkų būrys.

Minėjimas įvyks 1993 m. vasario mėn. 13 d. (šeštadienį) 18.30 val. Bishopsgate Institute, 230 Bishopsgate, London EC2 (šalia Liverpool geležinkelio stoties).

Sekmadienį, **vasario mėn. 14 d. 11 val.** bus iškilmingos Nepriklausomybės šventės pamaldos Šv. Kazimiero bažnyčioje. **21 The Oval, Hackney Road, London E2.**

Visi lietuviškos bendruomenės nariai kviečiami dalyvauti šventės parengime.

Užs. 780

PRIVATI LEIDYKLA VILNIUJE

Priima užsakymus greitai ir nebrangiai išleisti autorių knygas.

Rašyti: VLD leidykla, Strazdelio 1, 2600 Vilnius, LITHUANIA

PAMALDOS

Nottinghame - sausio 24 d., 11.15 val., Židinyje.

Nottinghame - saisio 31 d., 11.15val., Židinyje.

Manchesteryje - sausio 31 d., 12.30 val.

Nottinghame - vasario 7 d., 11.15 val. Židinyje.

Bradforde - vasario 7 d., 12.30 val.

Eccles - vasario 14 d., 12.15 val.

LONDONAS - VILNIUS

Nuo **1992 m. rugsėjo 3 d.** prasidėjo tiesioginis

savaitinis

susisiekimas lėktuvu Londonas - Vilnius ir atgal.

Pirmadieniais skrydis TE 452 iš **Londono į Vilnių -13.55 val.**

Šeštadieniais skrydis TE453 iš **Londono į Vilnių -16.15 val.**

Abu skrydžiai iš Heathrow, Terminal 3

Dėl bilietų kreiptis: Gunnel Travel Service Ltd., Tel.: 0206 322352

ROCHDALE TRAVEL CENTRE

Eastern European Division

siūlo kelionę iš Londono į Vilnių ir atgal:

Pirmadieniais ir šeštadieniais
Lietuvos Avialinija - **£220** vienam asmeniui.

Pirmadieniais ir penktadieniais
Austrijos Avialinija per Vieną - **£310** vienam asmeniui.

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais
Malev Avialinija per Budapeštą - **£299** vienam asmeniui.

Informacija:
66 Drake Street, Rochdale, Lancs. OL16 1PA, England.
Tel: 0706 868765, 0706 31144, Fax: 0706 526668

Užs. 782

Registruojame

norinčius išnuomoti atskirus kambarius ar butus užsienio svečiams.

Rašyti: 2015 Vilnius, P.O. BOX 2715

SKELBKITĖS

LONDONE IR VILNIUJE LEIDŽIAMAME "EUROPOS LIETUVYJE"

Vykstantiems į užsienį "EL" pataria gerai apsidrausti, kas padės išvengti ligos ar kitos nelaimės atveju susidariusių išlaidų, ir linki geros bei atmintinos kelionės!

PASAULYJE

Karališkosios šeimos krizė

Niekas neabejoja, kad kol karalienė Elisabeth II gyvens, tol monarchija Britanijoje išsilaikys, nes ši karalienė yra labai populiari ir turi visų partijų pritarimą. Abejonės kyla dėl monarchijos ateities, sostą paveldėjus princui Charlesui. Velso princas nebegyvena kartu su žmona, Velso princese Diana, nors oficialių skyrybų dar nebuvo. Vienas autorius išleido labai nepalankią jų vedybinio gyvenimo knygą, kurią persispausdino laikraštis "The Sunday Times". Kiti laikraščiai įsidėjo princesės telefoninį pasikalbėjimą su jos simpatija, kol dar ji su Charlesu gyveno kartu. Negana to, vienas Australijos laikraštis išspausdino princo Charles telefoninį pasikalbėjimą su jo simpatija, ištekėjusia moterimi. Šis pasikalbėjimas pakenkė ne vien dėl turinio, bet ir dėl negražių žodžių vartojimo. Dar nežinoma, kas tuos pasikalbėjimus užrašė. Premjeras paneigė kaltinimus, kad tai padarė slaptoji policija. Spėliojama, kad tą galėjo padaryti radijo bangų mėgėjai, nes buvo kalbama radijo telefonu iš automobilio. Tauta susirūpinusi dėl monarchijos ateities dar ir dėl to, kad karalius ar karalienė yra ir Anglikonų bažnyčios galva, bažnyčios, kuri šnairai žiūri į išsiskyrusius tikinčiuosius.

Kovoti ar pasitraukti?

Tokį klausimą sau kelia anglų kariuomenės kontingentas Bosnijoje. Anglai ten kartu su kitais kariais stengiasi apsaugoti maisto ir kitų reikmenų pristatymą gyventojams, bet tai vis sunkiau, dažnai jie būna apšaudomi ir iš vienos, ir iš kitos pusės. Bijoma, kad kariniai daliniai gali įsivelti į pilietinį karą, dėl to Britanija pasiuntė laivus į Viduržemio jūrą.

Bombų sprogimai išlydėjo G. Bushą

Iki paskutinės savo kadencijos dienos G. Bushas tęsė dvikovą su Irako prezidentu Saddamu Husseinu. Remiantis JT Saugumo Tarybos ankstyvesniais nutarimais Amerika, D. Britanija ir Prancūzija mėtė bombas iš lėktuvų ir leido raketas iš laivų ant Irako, nes Saddamas Husseinas nepaklausė jų reikalavimo atitraukti priešlėktuvinę apsaugą iš neutralios zonos ir leisti JT specialistams atskristi į Iraką be trukdymų, kad patikrintų, kaip Irakas vykdo taikos derybų nutarimus. S. Husseinas tarsi pasityčiodamas iš G. Busho kėlė sąlygas, nusileido ir vėl kėlė sąlygas, o tai privertė G. Buschą organizuoti Irako bombardavimą. Tačiau buvo pradėta abejoti, ar didžioji koalicija, kuri iki šiol vienbalsiai pritardavo visiems Amerikos žygiams, gali išlikti. Arabų kraštai pradėjo kaltinti JAV už tai, kad Irakas susilaukia visų pasmerkimo ir bombardavimo, tuo tarpu Izraelis be jokios bausmės ištrėmė virš 400 palestiniečių ir nėra bombarduojamas. Rusija įspėjo Ameriką, Britaniją ir Prancūziją, kad būtų laikas atsiklausti Saugumo Tarybos dėl tolimesnių žygių. Prancūzija taip pat sausio 20 d. atšaukė savo lėktuvus. Pagaliau Vakarai bijo perdaug susilpninti Iraką, nes tada iškiltų Iranas, gerai apsiginklavęs ir esąs fundamentalistų musulmonų įtakoje.

Pasveikęs Honeckeris?

Buvęs Rytų Vokietijos diktatorius Erichas Honeckeris, žlugus Sovietų Sąjungai, buvo M. Gorbačiovo paimtas į Maskvą, o kritus M. Gorbačiovui, jis pasislėpė Čilės ambasadoje, iš kur po didelių vargų buvo grąžintas į Vokietiją, kur buvo teisiamas už įsakymą šaudyti į per Berlyno sieną bėgančius vokiečius. Teismas ilgai tęsėsi, nes E. Honeckeris sirgo, ir pagaliau jis buvo paleistas, nes jam gyventi likę tik keli mėnesiai. Jis tuojau išvažiavo į Čilę pas dukrą ir buvo apžiūrėtas daktarų, kurie jį pripažino sveiku. Dabar jau manoma, kad jis buvo paleistas ne dėl sveikatos, bet dėl politinių sumetimų, nes būtų galėjęs atskleisti nemalonių epizodų dabartinei Vokietijos valdžiai iš praeities.

ELR